



Plan-MER Structuurvisie Tiel

Aanvullingen november 2009

gemeente **Tiel**



Inleiding

aanleiding

Aansluitend op publicatie van de *Plan-MER Structuurvisie Tiel 2030* heeft de Commissie voor de m.e.r. een toetsing uitgevoerd. De toetsing houdt op hoofdlijnen het volgende in:

- De commissie gaat na of het MER de gevraagde informatie bevat zoals vastgelegd in de wet milieubeheer en in de door het bevoegd gezag vastgestelde richtlijnen.
- De commissie stelt vast of eventuele ontbrekende informatie cruciaal is voor de besluitvorming.
- De commissie stelt aanbevelingen op over de vraag hoe met het probleem van ontbrekende cruciale informatie moet worden omgegaan.

De Commissie heeft tijdens de toetsingsfase contact opgenomen met Tiel (het bevoegd gezag) en de gemeente in kennis gesteld dat naar haar oordeel het MER op bepaalde (essentiële) punten tekortschiet. Aanvullende informatie is nodig voordat een verantwoord besluit kan worden genomen.

Tiel heeft in deze de keuze om:

- kennis te nemen van deze tekortkomingen en deze te betrekken bij het te nemen besluit;
- het MER aan te vullen voor wat betreft de specifiek aangegeven tekortkomingen.

In voorliggende bijlage bij het hoofdrapport Plan-MER is gevolg gegeven aan de laatste optie. In de aanloop daar naartoe heeft de Commissie tijdens een overleg met de gemeente Tiel op 30 oktober 2009 het memo nader toegelicht.

informatie-vereisten

Bij het beoordelen van de vraag of het rapport de gevraagde informatie bevat kent de Commissie vier typen beoordelingen:

1. Een ronduit positief oordeel: het rapport bevat de gevraagde informatie.
2. Het rapport moet worden aangevuld. Aanvullende informatie is nodig voordat een verantwoord besluit kan worden genomen. De Commissie wil de aanvullende informatie bestuderen en beoordelen voordat zij een positief toetsingsadvies zal uitbrengen.
3. De besluitvorming kan doorgaan, mits de ontbrekende informatie bij de vergunning of het plan wordt verschaft. Daarbij gaat het meestal om technische uitwerkdetails.
4. De besluitvorming kan doorgaan als de ontbrekende informatie via het actieprogramma wordt verschaft. Deze mogelijkheid wordt meestal gekozen, als het gemakkelijker is om de effecten te meten na de uitvoering van het voornemen omdat voorspellingen moeilijk zijn. Bovendien moet de verwachting gerechtvaardigd zijn dat de kans verwaarloosbaar klein is dat door de uitvoering van het voornemen ernstige milieugevolgen ontstaan.

vervolg

De Commissie formuleert aansluitend haar definitieve advies. Dit wordt vervolgens betrokken bij de besluitvorming over de Structuurvisie door de gemeenteraad van Tiel.

leeswijzer

Voorliggende bijlage *Aanvulling* opent met het memo van de Commissie, waarin de (potentiële) tekortkomingen van het MER worden uiteengezet. De nummering uit het memo is leidend voor de daarop volgende beantwoording in vier onderdelen:

1. Woningbouw, de uitbreiding van Passewaaij
2. Verkeersontsluiting, de westelijke ontsluitingsweg
3. Wijziging van een rivierdijk, de klimaatdijk
4. Natura 2000 en EHS

Als ondersteuning van de opgenomen informatie zijn in de *Bijlagen* enkele rapporten opgenomen, evenals besluitvorming van Gedeputeerde Staten van Gelderland.

MEMO

Van : Selma van Velsen, secretaris Commissie m.e.r.
Aan : de heer H.E.M. van den Bergh (gemeente Tiel)
Datum : 26 oktober 2009
Onderwerp : Memo ten behoeve van het gesprek over een aanvulling op het MER voor de Structuurvisie Tiel 2030 d.d. 30 oktober 2009
Kenmerk : 2325-31

Zoals telefonisch al met u besproken, heeft de Commissie m.e.r. (hierna Commissie) een aantal (potentiële) tekortkomingen gesignaleerd in het plan-milieueffectrapport (MER). Hieronder zet de Commissie de belangrijkste punten uiteen. Graag bespreekt zij deze met u tijdens het geplande overleg op 30 oktober 2009 van 10.30 uur tot 12.00 uur bij de Commissie voor de m.e.r. op de Arthur van Schendelstraat 800 te Utrecht.

Inleiding

Zoals tijdens het locatiebezoek van 7 oktober jl. met u is besproken, wordt de structuurvisie als kaderstellend beschouwd voor drie potentieel m.e.r.-(beoordelings)plichtige onderdelen:

1. *woningbouw, de uitbreiding van Passewaaij*
2. *wegaanleg, de westelijke ontsluitingsweg*
3. *de wijziging van een rivierdijk, de klimaatdijk.*

De structuurvisie is daarnaast plan-m.e.r.-plichtig, omdat significante gevolgen voor Natura 2000 niet zijn uit te sluiten.¹

De Commissie mist bij deze onderwerpen informatie die naar haar mening in het plan-MER thuishoort. Ten behoeve van de discussie op 30 oktober licht zij dit hieronder kort toe. Tijdens het gesprek kunnen de deskundigen uitgebreidere mondelinge toelichting geven.

Allereerst volgt hier wat algemene achtergrondinformatie over het beschouwen van alternatieven in het plan-MER. Daarnaast wordt puntsgewijs ingegaan op bovengenoemde onderwerpen.

¹ Dit is de plan-m.e.r.-plicht die rechtstreeks ontstaat op grond van artikel 7.2a Wet milieubeheer (Wm) en die geen verband houdt met de grootte van de activiteiten in het plangebied. Dit betekent ook dat het plan-MER zich niet uitsluitend op de genoemde activiteiten kan richten.

Box **Alternatieven in een plan-MER**

Planmilieueffectrapportage (plan-m.e.r.) dient om te zorgen dat milieueffecten van plannen zichtbaar gemaakt worden, zodat deze bij de besluitvorming in de gemeenteraad voldoende meegewogen kunnen worden. Het is een wettelijk vereiste dat de redelijkerwijs in beschouwing te nemen alternatieven beschreven worden in het MER.² Een plan-MER voor een structuurvisie is bij uitstek het instrument om locatiealternatieven te beschouwen voor nieuwe ontwikkelingen/uitbreidingen in het gebied. Hierbij geldt nog een aantal uitgangspunten:

- Een eerder genomen besluit kan alleen een sluitend argument zijn om een alternatief niet meer te beschouwen, wanneer het echt een juridisch bindend besluit is, dus een zogenoemde concrete beleidsbeslissing of een definitief besluit.³
- De rechter hanteert als lijn dat een locatieafweging en argumentatie ergens volwaardig en (mede) op basis van milieuoverwegingen gegeven moet zijn. Dus als een locatieafweging in een streekplan afdoende is gegeven, kan daarnaar worden verwezen. Voor de zelfstandige leesbaarheid van het MER is het wenselijk dat het MER ten minste de hoofdpunten geeft.
- Als een locatiekeuze niet in een eerder plan is onderbouwd moet dat in het MER gebeuren. De Commissie beoordeelt deze onderbouwing.

De rol van de Commissie m.e.r. is om te toetsen of:

- de selectie van alternatieven goed (navolgbaar) is gemotiveerd;
- het abstractie- en detailleringsniveau van de beschrijving van de alternatieven en hun effecten de juiste is.⁴

1. Woningbouw, de uitbreiding van Passewaaij

In het MER is de behoefte aan woningen niet onderbouwd. Evenmin zijn locatiealternatieven voor de uitbreiding van Passewaaij afgewogen. In de structuurvisie zelf zijn wel alternatieve woningbouwlocaties vermeld, maar er ontbreekt een systematische vergelijking van deze locaties op basis van milieuvoor- en nadelen. Zo geeft het MER bijvoorbeeld geen beoordelingscriteria voor het meten van de effecten op de waardevolle landschappen rondom Tiel.⁵ Inmiddels heeft de Commissie de woonvisie van de gemeente uit 2004 ontvangen. Ook hierin is genoemde informatie niet te vinden.

De gemeente heeft aangegeven dat er een uitwerking van het streekplan Gelderland is, waarin informatie is opgenomen over de keuze om Passewaaij op de in de structuurvisie aangegeven wijze uit te breiden. Tot op heden is de Commissie niet gebleken dat het voor dit gebied inderdaad zo is.⁶ Het MER had hoe dan ook ten minste een samenvatting met verwijzing van een daarin gegeven onderbouwing moeten bevatten.

² Dit staat in artikel 7.10 Wm.

³ Dat betekent in principe een vastgesteld bestemmingsplan, inpassingsplan of een verleende vergunning. Dit geldt ook voor echte concrete beleidsbeslissingen in oude streekplannen, PKB's e.d.

⁴ In het algemeen geldt bij plan-m.e.r. dat het MER zich richt op het detailniveau van het te nemen besluit. In dit geval is de structuurvisie weliswaar een strategisch plan, maar het is wel een blauwdruk voor de gemeentelijke ruimtelijke ordening. Hierdoor worden belangrijke keuzes met name voor locaties zoals bijvoorbeeld voor de uitbreiding van Passewaaij, de klimaatdijk en de verkeersontsluiting, hoewel dit laatste nog in de vorm van een zoekgebied is opgenomen, definitief gemaakt. Immers hierna volgen alleen nog (herzieningen van) bestemmingsplannen dan wel projectbesluiten waarin uitgegaan wordt van die (principe)keuzes. Die 'uitvoerings'besluiten zien daarom meer op (nadere) inrichtingskeuzes.

⁵ Desgewenst kan de deskundige daarvoor enkele suggesties doen.

⁶ Een specifieke verwijzing met rapportnaam, datum en paginanummer ontbrak. De per e-mail gestuurde link heeft geen informatie over Passewaaij opgeleverd.

- De Commissie adviseert derhalve in een aanvulling op het MER een onderbouwing te geven van de woningbehoefte en een overzichtelijke locatieafweging te presenteren van de keuze voor de uitbreiding van Passewaaij, waarin milieuarargumenten volwaardig aan de orde komen. Daarbij mag verwezen worden naar eerdere stukken, mits deze stukken openbaar zijn en geraadpleegd kunnen worden.

2. Verkeersontsluiting, de westelijke ontsluitingsweg

Hoewel met de structuurvisie geen definitieve keuze voor het tracé van een nieuwe westelijke verbinding richting de A15 wordt gemaakt⁷, wordt deze nieuwe verbinding als uitgangspunt genomen in het MER. Niet duidelijk is in hoeverre ook met (uitbreiding van) de bestaande infrastructuur de toekomstige verkeersstromen kunnen worden afgewikkeld. Op pagina 35 wordt gesteld dat besluitvorming hierover al heeft plaatsgevonden in de in 2008 vastgestelde Mobiliteitsvisie, maar daarin wordt voor vier alternatieven alleen een beperkte kwalitatieve afweging op verkeerskundige gronden gegeven.⁸ In het MER zelf komen alleen varianten voor de westelijke ontsluiting aan de orde, maar deze lijken weinig onderscheidend qua milieueffecten.⁹

- De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER de noodzaak van de westelijke ontsluiting te onderbouwen onder meer door vergelijking met een alternatief waarin de bestaande infrastructuur, waar nodig, wordt uitgebreid. Daarbij dienen de milieuaspecten aan de orde te komen.

3. Wijziging van een rivierdijk, de klimaatdijk

Met de structuurvisie wordt een 'tweezijdige' klimaatdijk niet uitgesloten. Als inderdaad wordt vastgehouden aan het uitbreiden in het Natura 2000- en EHSgebied zullen ook die gevolgen in beeld moeten worden gebracht. Zie hierna onder paragraaf 4.

Het MER geeft geen duidelijke onderbouwing van de noodzaak van de dijkversterking, in die zin dat niet is aangegeven welke veiligheidstekorten de beschouwde dijksectie op dit moment vertoont. Nu de voorgenomen dijkversterking slechts een zeer geringe bijdrage levert aan het oplossen van de kwelproblematiek, lijkt dat wel relevant.

- De Commissie adviseert deze onderbouwing te geven.

4. Natura 2000 en EHS

De natuurtoets in het MER bouwt verder op de 'voortoets' voor de Kleine Willemspolder. Dit is de reden waarom de Commissie deze voortoets als relevante aanvullende informatie heeft opgevraagd en gekregen.

De voortoets en passende beoordeling zijn in het algemeen van goede kwaliteit, maar houden te weinig rekening met de verbeteropgaven in de Natura 2000 doelstellingen, de potentiële waarden in de beschermde gebieden en eerdere provinciale (beleids)uitspraken.

Vanuit die invalshoek plaatst de Commissie allereerst kanttekeningen bij de passage in de passende beoordeling die stelt dat de "beoogde experimentele woningbouw gekoppeld aan concrete versterking van de natuurwaarden" als een positief effect moet worden beschouwd. De voortoets en passende beoordeling gaan daarbij uit van de bestaande agrarische situatie in de Kleine Willemspolder als referentie. Deze polder is echter door de provincie aangeduid als natuurontwikkelingsgebied in de provinciale ecologische hoofdstructuur en daarvoor bo-

⁷ Hiervoor is een zoekgebied opgenomen.

⁸ In de Mobiliteitsvisie wordt de westelijke ontsluitingsweg slechts genoemd als onderdeel van de 'Toekomstige knelpunten'. Achterliggende stukken bij deze visie heeft de Commissie niet ontvangen. Mogelijk dat een deel van de gevraagde informatie daarin is terug te vinden.

⁹ Met name voor het criterium 'modal split' heeft de aanleg van de auto-infrastructuur geen effect.

vendien al aangekocht. Ten minste vanuit die status als EHS-gebied zou volgens de Commissie de referentie “natuurgebied” aangehouden moeten worden. De aan de woningbouw gekoppelde natuurontwikkeling is dan geen ontwikkeling die als salderingsmaatregel voor de aanleg van woningen kan gelden.¹⁰

Een conclusie in de passende beoordeling is dat er een *licht, maar niet wezenlijk negatief* effect is voor het instandhoudingsdoel van het Natura 2000gebied aangaande de ecologische samenhang. Het argument daarvoor is dat er in de huidige situatie reeds sprake is van een onderbreking bij Tiel en dat de voorgenomen ontwikkelingen dit niet veranderen. De Commissie denkt echter dat aantasting door woningbouw op (de kop van) de zones ter weerszijden van de onderbreking ook een negatieve invloed kan hebben op de samenhang.

Voor diverse soorten, zoals bepaalde broedvogels, gelden verbeterdoelstellingen. Uit de natuurtoets blijkt dat de voorgenomen ontwikkelingen in de uiterwaarden deze verbeteropgave frustreren.

De conclusie van dit alles is dat de ontwikkelingen rondom de klimaatdijk in de Willemspolder problematisch kunnen zijn vanuit het beschermingsregime van de EHS én Natura 2000.

- De Commissie adviseert, zowel voor de EHS, als voor de Natura 2000 met de provincie in overleg te treden en de natuurtoets aan te passen/ aan te vullen.

Conclusie

De Commissie komt tot de conclusie dat veel milieu-informatie over de keuzes in de structuurvisie ontbreekt of in andere stukken staat dan het MER. Voor de belangrijkste hiaten lijkt een aanvulling op het MER op zijn plaats. Als de aanvulling binnen zes weken na 30 oktober a.s. bij de Commissie binnen is, kan de Commissie die informatie samen met het MER toetsen en de aanvulling dus betrekken bij haar toetsingsadvies. Uiteraard willen we (de mogelijkheden voor) het vervolg graag met u bespreken.

¹⁰ Salderen met een gebied dat ook al EHS is, zoals de uiterwaarden bij Wamel of Dreumel aan de overzijde van de rivier, zoals in de voortoets voor de Kleine Willemspolder als voorbeeld wordt genoemd, is discutabel. Het MER geeft geen andere oplossingen, bijvoorbeeld binnen de gemeente zelf.

1. Woningbouw, de uitbreiding van Passewaaij

Woningbehoefte Tiel 2030

De (ontwerp-)structuurvisie Tiel beschrijft de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente Tiel voor de periode tot 2030. In deze notitie wordt de in de structuurvisie gehanteerde woningbehoefte nader toegelicht.

uiteenlopende ramingen

Voor de periode tot 2030 lopen de ramingen van de woningbehoefte behoorlijk uiteen. Een breed gedeelte verwachting is dat ergens in deze periode sprake zal zijn van het einde van de bevolkingsgroei in Nederland en waarschijnlijk zelfs van krimp. De vraag is alleen waar deze krimp zal gaan optreden en zo ja in welke mate. De meeste beschikbare studies gaan er vanuit dat de groei in en om de randstad het langst zal aanhouden en dan met name in de grote steden. Voor het opstellen van de Structuurvisie Tiel 2030 zijn als onderlegger voor de woningbehoefte de volgende twee studies gebruikt:

- De 'Visie wonen en werken' uit 2004 gaat voor de periode 2005 tot 2015 uit van een aanvullende woningbehoefte van 4.550 woningen binnen de gemeente Tiel.¹ Binnenstedelijke verdichting krijgt daarbij voorrang, waarbij locaties zijn aangewezen voor de bouw van in totaal 2.650 woningen. Naast deze stedelijke verdichting zullen ook uitbreidingslocaties noodzakelijk zijn. Gedacht wordt aan een uitbreiding van Passewaaij en de bouw van maximaal 600 woningen in Overlinge.
- De 2^e beschikbare studie is de Nota 'Bevolkings- en etniciteitsprognose' uit 2007.² Deze Nota gaat voor de periode 2007 - 2027 uit van de bouw van 3.920 woningen, onder andere op basis van een daling van de gemiddelde woningbezetting van 2,48 in 2007, tot 2,38 in 2030. In 2001 was de gemiddelde Tielse woningbezetting nog ruim 2,5. De gemiddelde woningbezetting in Tiel bevindt zich hiermee iets boven het provinciale gemiddelde, maar lijkt daar wel naartoe te bewegen.

Beide studies gaan er vanuit dat Tiel een functie behoudt als regionale opvang- en verzorgingskern in Rivierenland. Aanvullend is in de structuurvisie onderzocht wat de consequenties zijn van een wezenlijk andere positie van Tiel, namelijk die van 'overloopkern' voor de Randstad. De achterliggende gedachte is dat een deel van de voorziene groei voor de Randstad door ruimtegebrek in de Randstad zelf wel eens op goed bereikbare plekken in de directe omgeving ervan terecht zou kunnen komen. Tiel is zo'n plek. De impact van een dergelijke ontwikkeling wordt het scherpst zichtbaar via de CBS-groeicijfers die voor de grote steden worden aangehouden. De Tielse woningvoorraad groeit dan ten opzichte van 2005 met ruim 6.000 woningen. Naast uiteraard de eigen ambitie hangt dit sterk af van de mate waarin de grote steden in de Randstad in hun eigen behoefte kunnen voorzien.

kwantiteit

Gezien de vele onzekerheden voor de lange termijn is er in de structuurvisie voor gekozen te werken met een bandbreedte voor de woningbehoefte. Deze bandbreedte heeft een ondergrens van 4.000 woningen en een bovengrens van 6.000 woningen. Het gaat daarbij om extra woningen ten opzichte van de huidige voorraad. Vervangende nieuwbouw valt dus buiten dit aantal. De ondergrens van de bandbreedte is gebaseerd op de cijfers uit de nota 'Bevolkings- en etniciteitsprognose' van Pronexus. Voor de periode 2007 - 2027 gaat dit onderzoek uit van een groei van het aan-

¹ SAB (Arnhem), Visie wonen en werken, oktober 2004.

² Pronexus (Eindhoven), Bevolkings- en etniciteitsprognose, juni 2007.

tal Tielse huishoudens met 3.920. Deze periode is iets korter dan de planperiode van de structuurvisie. Het is daarom aannemelijk dat de werkelijke groei van het aantal woningen boven de 4.000 zal uitkomen.

De bovenzijde van de bandbreedte is gebaseerd op het wezenlijk anders positioneren van Tiel. Zelfs bij een opgave van 6.000 woningen moet echter worden geconstateerd dat de groei van het aantal woningen in Tiel in ieder geval zal afvlakken ten opzichte van de uitgangspunten die in de 'Visie wonen en werken' zijn gehanteerd. En dat is overeenkomstig de landelijke trend, waarbij de laatste jaren alle ramingen naar beneden worden bijgesteld.

kwaliteit

Wat betreft mogelijke woonmilieus moet Tiel allereerst inzetten op de punten waar het sterk in is. Traditioneel zijn dat de stedelijke en suburbane woonmilieus, in dichtheden die duidelijker hoger liggen dan in de omliggende gemeenten. Daarmee vervult Tiel een centrumfunctie binnen de regio, met name door het relatief ruime aanbod van goedkope woningen.

Maar Tiel staat ook voor een kwalitatieve opgave. Deze wordt gevoed door veranderende woonwensen, onder andere als gevolg van de vergrijzing. Het voornaamste gevolg zal zijn dat de vraag naar nieuwe eengezinswoningen ergens voor 2030 zal wegvallen. De meeste studies gaan er momenteel van uit dat dit voor een belangrijk deel zal worden gecompenseerd door een stijging van de vraag naar hoogwaardige en goed bereikbare appartementen en in mindere mate naar groene woonmilieus. Dit biedt kansen voor het verbreden van het wat eenzijdige woningaanbod in Tiel en het behouden van draagkrachtige inwoners voor de stad. Het realiseren van groene woonmilieus kan bovendien worden gekoppeld aan de noodzakelijke landschapsontwikkeling rond de stad.

ontwikkelingsstrategie

Het is dus zaak een ontwikkelingsstrategie op te stellen die speelruimte biedt. Speelruimte om in te kunnen spelen op een kwantitatieve vraag met een bandbreedte, gekoppeld aan een vraag naar zeer uiteenlopende woonmilieus. De structuurvisie biedt die ruimte, door in te zetten op de gelijktijdige ontwikkeling van 3 sporen:

1. Inbreiden voor uitbreiden is en blijft het hoofduitgangspunt. Het ontwikkelen van de vele binnenstedelijke locaties die Tiel in de aanbidding heeft krijgt dus blijvend voorrang.
2. Het ontwikkelen van dergelijke locaties vraagt echter om een lange adem. Om een continue bouwstroom te garanderen en in de behoefte aan eengezinswoningen te voorzien zullen daarom tegelijkertijd uitbreidingslocaties beschikbaar moeten zijn. De structuurvisie biedt hiervoor mogelijkheden in aansluiting op Passewaaij. De mate waarin van deze mogelijkheden gebruik wordt gemaakt hangt af van de daadwerkelijke ontwikkeling van de woningvraag.
3. Het derde spoor bestaat uit de ontwikkeling van beperkte aantallen woningen in landelijke milieus. Een woonmilieu dat Tiel op dit moment niet of nauwelijks in de aanbidding heeft. Het ligt voor de hand om hierbij te kiezen voor dichtheden die lager liggen dan in de wijken met overwegend tweekappers in de omliggende gemeenten. Op deze manier kunnen de gemeenten in rivierenland elkaar aanvullen en kan de centrumfunctie van Tiel worden versterkt.

De forse bandbreedte in de vraag naar woningen en de bijbehorende flexibele ontwikkelingsstrategie brengen met zich mee dat met name de uitbreidingslocaties die op de plankaart staan aangegeven gezien moeten worden als mogelijke woningbouwlocaties, of ontwikkelingsrichtingen.

recente prognoses

Tijdens het opstellen van de structuurvisie Tiel is de provincie Gelderland met een nieuwe prognose van de bevolkingsontwikkeling gekomen.³ Deze gaat voor Tiel uit van een groei van 4.450 personen in de periode van 2005 tot 2030, tot 44.993 inwoners. Geheel in overeenstemming met de

³ Provincie Gelderland, Bevolkingsprognose Gelderland 2007 – verwachte bevolkingsontwikkeling tot 2040, februari 2007.

landelijke trend betekent dit een verdere daling ten opzichte van de prognose uit de 'Visie wonen en werken'. Cruciaal is echter dat tegelijkertijd ook de gemiddelde woningbezetting voor Gelderland naar beneden is bijgesteld. En wel tot 2,14 in 2040. Het provinciale gemiddelde stond in 2005 nog op 2,37.

Cijfers voor 2030 ontbreken, maar uitgaande van een gelijkmatige daling zal de gemiddelde woningbezetting voor heel Gelderland in 2030 uitkomen op 2,21. De gemiddelde woningbezetting in Tiel heeft altijd iets boven het provinciale gemiddelde gelegen, maar op basis van deze nieuwe cijfers zal ook het eerdergenoemde cijfer van 2,38 naar beneden moeten worden bijgesteld. Het lijkt verstandig om in ieder geval rekening te houden met een gemiddelde woningbezetting die in 2030 rond de 2,3 zal schommelen. Bij 44.993 inwoners betekent dit een totaal aantal woningen van 19.562. Een stijging van ruim 3.500 woningen ten opzichte van de situatie in 2005. En als Tiel inderdaad de achterstand op het provinciale gemiddelde inhaalt kan dit aantal zelfs nog hoger uitvallen.

conclusies

De meest recente woningbouwprognoses bevestigen het beeld dat in de structuurvisie is beschreven, namelijk dat de bevolkingsgroei - en daarmee de vraag naar woningen - afneemt. Hoe sterk die afname zal zijn en wanneer dat effect zal gaan optreden is moeilijk aan te geven, te meer omdat tegelijkertijd de gemiddelde woningbezetting verder afneemt. Hoe veel en wanneer is speculatief. Maar de ondergrens van de in de structuurvisie geformuleerde bandbreedte verdwijnt daarmee nog niet uit beeld. Er is dan ook geen directe noodzaak om deze aan te passen. Wel is het zaak om steeds de vinger aan de pols te houden door de prognoses regelmatig naast de daadwerkelijke ontwikkelingen op de woningmarkt te leggen.

De bovengrens van de bandbreedte is een directe resultante van een wezenlijk andere positionering van Tiel. Bijstelling van deze bovengrens is daarmee een politieke keuze.

Uitbreidingsrichting Passewaaij

De uitbreidingswijk Passewaaij wordt achtereenvolgens in diverse beleidsstukken besproken: het Streekplan Gelderland 1996, het Experiment ruimtelijk Beleid Rivierenland, de Visie Wonen en Werken Tiel, Streekplanuitwerking Zoekzones stedelijke functies en landschappelijke versterking. Daarnaast wordt in de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten Waardevolle Landschappen nader in gegaan op de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van de in het streekplan aangegeven waardevolle landschappen.

Experiment Ruimtelijk Beleid Rivierenland

Voor een nadere toelichting op de wijze waarop verdere uitbreiding van Passewaaij (buurten 9 en verder) een plek kreeg binnen het beleid en de afwegingen van gemeente, regio en provincie, is allereerst het *Experiment ruimtelijk Beleid Rivierenland* (zie bijlagen) van belang.

In deze visie wordt door de regio aangegeven hoe wonen en werken in de regio kunnen worden gecombineerd met behoud en bescherming van het eigen karakter van openheid, waardevolle landschappen en natuur. Daartoe is geëxperimenteerd met het verlaten van de kwantitatieve aanpak van de woningbouwcontingenten naar een kwalitatieve aanpak. Op basis van kwaliteitsanalyses van het buitengebied is voor alle kernen aangegeven (middels zogenaamde kwaliteitscontouren) wat het maximale ruimtebeslag voor verstedelijking is. Deze contouren zijn vastgelegd door van buiten naar binnen te redeneren. Uitgangspunt hierbij was: géén ontwikkelingen in de waardevolle delen van het buitengebied, deze worden beschermd via de contouren. Passewaaij buurten 9-10-11 maakten reeds onderdeel uit van deze afwegingen.

Via een brief van 4 februari 2003 hebben Gedeputeerde Staten van Gelderland ingestemd met het Experiment (zie bijlagen).

Visie Wonen en Werken

In de Visie Wonen en Werken is de ruimtebehoefte van Tiel verder verkend en bepaald. Dezelfde uitgangspunten werden daarbij gehanteerd, als die van het traject van het Experiment. Verdergaande bundeling en concentratie van stedelijke functies, samen met 'inbreiden boven uitbreiden'. Dit alles nog steeds om verrommeling van het buitengebied tegen te gaan en te voorkomen dat de regionale waardevolle landschappen aangetast zouden worden.

In de Visie Wonen en Werken is alle theoretisch denkbare ruimte tegen het licht gehouden en heeft de raad een keuze gemaakt waar wel en waar niet wonen/werken. In die afweging speelde tevens milieu-aspecten een belangrijke rol. Allereerst via de uitgangspunten van het Experiment en de Visie Wonen en Werken, het principe van inbreiding boven uitbreiding. Tiel is met haar nadere afwegingen over het wenselijk ruimtegebruik erin geslaagd om voor ruim 60% van de opgave van destijds (4300 woningen tot 2015) ruimte te maken in het bestaand stedelijk gebied (inbreiding).

Verder zijn alle locaties onderzocht op milieu-aspecten geluid, bodem, water, archeologie, ontsluitingsmogelijkheden. Voor dit laatste wordt verwezen naar de bijlagen van de Visie Wonen en Werken Tiel (20-10-2004).

Via een brief van 19 juli 2005 hebben Gedeputeerde Staten van Gelderland ingestemd met de definitieve kwaliteitscontouren van Tiel (inclus. Overlinge en Passewaaij; zie bijlagen).

Streekplanuitwerkingen van het Streekplan Gelderland 2005

De contouren zijn overgenomen in de streekplanuitwerking Zoekzones stedelijke functies en landschappelijke versterking (GS-brief zie bijlagen). In de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten Waardevolle Landschappen zijn de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten beschreven.

2. Verkeersontsluiting, de westelijke ontsluitingsweg

(NB. achtergrondrapport "Koersnota" in de bijlagen)

Nut en Noodzaak Westelijke Uitvalsweg

Ter ondersteuning van Plan-MER Structuurvisie
Gemeente Tiel

Datum 1 december 2009
Kenmerk TEL021/Eks/0135
Auteur Sander van der Eijk

Mobiliteitsontwikkeling en de westelijke uitvalsweg

Als we eerlijk kijken naar de huidige verkeersproblemen in Tiel, dan zijn die relatief beperkt. Echter, kijken we naar de externe bereikbaarheid van Tiel, dan doen zich twee noemenswaardige problemen voor. Allereerst staat in de ochtend- en de avondspits de verkeersafwikkeling op de belangrijkste in- en uitvalswegen onder druk. Dat geldt zowel voor de aansluiting 32 / Provincialeweg als voor de aansluiting 33 / Westroijensestraat. Daarnaast ontstaat als gevolg van de druk op de uitvalswegen een sluipverkeersstroom door het buitengebied, met gevolgen voor leefbaarheid en verkeersveiligheid op de wegen en in de kernen in het buitengebied. Dit geldt met name voor de Lingedijk door de kern Wadenhoijen.

Het is reëel om te veronderstellen dat deze problemen in de komende jaren zullen toenemen. De gemiddelde groei van het Tielse autoverkeer tussen 2003 en 2020 bedraagt ongeveer 30%. Echter, met name het verkeer in westelijke richting groeit extra sterk. Juist in deze richting ontwikkelt zich werkgelegenheid, wordt arbeidspotentieel gevonden en nemen logistieke stromen toe. De totale groei van Tiels verkeer in westelijke richting en vice versa zal tussen 2003 en 2020 meer dan 100% bedragen. Met toenemende congestie op met name de Provincialeweg en de Schaarsdijkweg tot gevolg. En ook de congestie op de A15 neemt toe. Bij elkaar opgeteld zet dat de bereikbaarheid van regionale voorzieningen in Tiel onder druk; en in het bijzonder de bereikbaarheid van woonuitbreidingen in Passewaaij.

In dit verband is in de Mobiliteitsvisie een nieuwe westelijke uitvalsweg voor Tiel voorgesteld. Deze westelijke uitvalsweg borgt zowel toekomstige verkeerskundige als ruimtelijke belangen van Tiel. Hierna worden nut en noodzaak van de uitvalsweg puntsgewijs verwoord.

Nut en noodzaak westelijke uitvalsweg

1. **Tiel in de regio:** Zonder nieuwe westelijke uitvalsweg ziet Tiel minder mogelijkheden om haar rol in de regio te vervullen. De Provincialeweg kan de regionale bereikbaarheid van Tiel niet langer waarborgen.

Tiel is centrumgemeente in de regio, maar de bereikbaarheid op regionale schaal gaat achteruit. Dat gaat ten koste van regionale ambities die Tiel heeft. Die ambities hebben betrekking op het versterken van het voorzieningenniveau van de (historische) binnenstad, het

Datum 1 december 2009
Kenmerk TEL021/Eks/0135

vergroten van de recreatieve functie van de Waalkade, het bevorderen van toerisme en recreatie in het buitengebied en het vergroten van het bereik van regionale voorzieningenclusters voor onderwijs, gezondheidszorg en grootschalige detailhandel. Ook neemt de ruimtelijke en economische samenwerking met Geldermalsen steeds verder toe. Als gevolg van realisatie van de Betuwelijn is de enige directe verbinding met Geldermalsen weggefallen. De nieuwe westelijke verbinding maakt opnieuw regionale mobiliteit over regionale wegen mogelijk. Dit sluit aan bij de dynamische beleidsagenda en de wegennetvisie van de Provincie Gelderland, waarin voor afwikkeling van regionaal verkeer op de daarvoor ingerichte regionale wegen wordt gepleit, en niet voor gebruik van het landelijk hoofdwegenet.

2. **Bereikbaarheid / verkeersafwikkeling Tiel-West:** Zonder nieuwe westelijke uitvalsweg is het spitsverkeer van- en naar Passewaaij in de toekomst niet meer af te wikkelen. Passewaaij huisvest voor een groot deel forenzen. Extern verkeer vanuit Passewaaij heeft maar één uitgang; via de Schaarsdijkweg en de Berenkuil over de Provincialeweg.

Er zijn nu al verkeersafwikkelingsproblemen bij de Schaarsdijkweg / Berenkuil / Provincialeweg en op de A15. En juist omdat Tiel in de toekomst steeds meer op het westen georiënteerd zal zijn, neemt de verkeersdruk op de Provincialeweg alleen maar verder toe. Daarmee verslechtert de externe bereikbaarheid van Tiel fors, met name in westelijke richting. Voor Passewaaij levert dit de meeste problemen op, aangezien hier geen ontsluitingsalternatief is in westelijke richting. Eerder zijn om die reden al verkenningen uitgevoerd naar een extra ontsluiting voor Passewaaij; de Westelijke uitvalsweg zal als extra ontsluiting functioneren. Spreiding van de verkeersdruk over meerdere aansluitingen zal bovendien de doorstroming op achterlandverbinding A15 ten goede komen.

3. **Sluipverkeer / buitengebied:** Sluipverkeer doorsnijdt de lokale kern van Wadenhoijen, wat zorgt voor onveilige situaties. Bovendien wordt het karakter van het landelijk gebied ernstig aangetast. Zonder nieuwe westelijke uitvalsweg nemen deze problemen fors toe. Dat geldt voor de Lingedijk, maar in de toekomst (met een uitbreiding van Passewaaij aan de westkant) ook voor de Bredestraat ten zuiden van Passewaaij. Uiteindelijk zoekt het verkeer een route richting westen.

We zien nu al veel sluipverkeer door het buitengebied over de Lingedijk. Dat is Tiels verkeer georiënteerd op het westen. Het sluipverkeer hangt sterk samen met afnemende verkeersafwikkeling op de A15 in westelijke richting en de eerdergenoemde afwikkelingsproblemen op de Provincialeweg. Dit sluipverkeer neemt in de toekomst alleen maar verder toe. De westelijke uitvalsweg zal als nieuwe ontsluiting voor Tiel een functie krijgen voor verkeer uit westelijke wijken. Daarmee wordt het buitengebied vrijwel volledig verlost van sluipverkeer.

4. **Duurzaam Veilige inrichting buitengebied:** Zonder nieuwe westelijke uitvalsweg is het niet mogelijk om het buitengebied Duurzaam Veilig in te richten. Dat hangt samen met de belasting van de binnenwegen door zwaar landbouwverkeer.

Door het buitengebied wikkelt zich veel zwaar landbouwverkeer af. Dit verkeer heeft op dit moment geen andere keuze dan gebruik te maken van de kleinschalige wegen in het buitengebied. Met alle conflicten met fiets- en recreatieverkeer tot gevolg. Het buitengebied is fei-

Datum 1 december 2009
Kenmerk TEL021/Eks/0135

telijk niet Duurzaam Veilig in te richten, omdat dat op gespannen voet staat met het landbouwverkeer. De nieuwe westelijke verbindingsweg is een noodzakelijk alternatief voor de bereikbaarheid van landbouwbedrijven in het buitengebied. Pas dan ontstaan kansen om de kleinschalige wegen Duurzaam Veilig in te richten.

5. **Calamiteiten:** zonder nieuwe westelijke uitvalsweg zijn de A15 en Tiel kwetsbaar bij calamiteiten. Er is ten westen van Tiel geen parallelstructuur langs de A15 en de kern Tiel heeft weinig alternatieve uitgangen.

In heel Nederland worden zogenaamde U-routes vastgelegd. Deze zijn bedoeld om bereikbaarheid en doorstroming te waarborgen bij calamiteiten. Juist langs het drukke deel A15 tussen Tiel en Geldermalsen bestaat nu geen mogelijkheid om een U-route aan te wijzen. De nieuwe westelijke verbindingsweg kan bij calamiteiten uitstekend als U-route fungeren. Daarnaast is de westelijke uitvalsweg een evacuatieleroute bij levensbedreigende calamiteiten. Denk dan aan calamiteiten bij chemische bedrijven in Tiel-West, en aan waterdreiging zoals dat in 1995 eerder geleid heeft tot grootscheepse evacuatie.

Waarom niet 'gewoon' opwaarderen van de Provincialeweg?

Het alternatief voor de westelijke uitvalsweg is het opwaarderen van de Provincialeweg. Dat zou gaan om forse ingrepen. De verkeersintensiteiten zullen in 2020 volgens de huidige inzichten waarschijnlijk vragen om verdubbeling van de Provincialeweg. Wat daarnaast in elk geval nodig zal zijn is een complexe uitbreiding van de rotonde Berenkuil, en de herinrichting en aanpassing van aansluiting 32 op de A15. Echter, dat verdient om een aantal redenen niet de eerste voorkeur:

1. **Doorstroming A15:** De sterke oriëntatie van Tiel in Westelijke richting maakt Tiel kwetsbaar voor slechte doorstroming en calamiteiten op de A15. Tiel wil de doorstroming op de A15 borgen. Daarbij past het afwikkelen van regionaal verkeer op het regionale wegennet en het spreiden van verkeersdruk van - en naar de A15 over de aansluitingen. Opwaarderen van de Provincialeweg staat hier haaks op. Bovendien is doorstroming op de A15 van landelijk belang. De A15 is immers dé achterlandverbinding voor de Rotterdamse haven. Een westelijke uitvalsweg voor Tiel spreidt de druk op de A15.
2. **Sluipverkeer buitengebied:** Voor verkeer uit Tiel-West blijft de route door het buitengebied nog steeds concurrerend met de route over een opgewaardeerde Provincialeweg. Opwaardering heeft onvoldoende nut. Om sluipverkeer tegen te gaan zullen daarom aanvullende maatregelen nodig zijn.
3. **Regionaal verkeer:** De Provincialeweg voorziet niet in een regionale verbinding naar Geldermalsen, anders dan via de A15. Deze verbinding is met de aanleg van de Betuwe-lijn verloren gegaan.
4. **Evacuaties:** De Provincialeweg voorziet slechts beperkt in mogelijkheden om Tiel versneld grootscheeps te kunnen evacueren bij calamiteiten; zoals bijvoorbeeld bij het hoge water in 1995. Bij evacuaties en calamiteiten zijn routealternatieven altijd wenselijk.

Datum 1 december 2009
Kenmerk TEL021/Eks/0135

Achtergrond uit de Koersnota: waarom is een flankbenadering kansrijk?

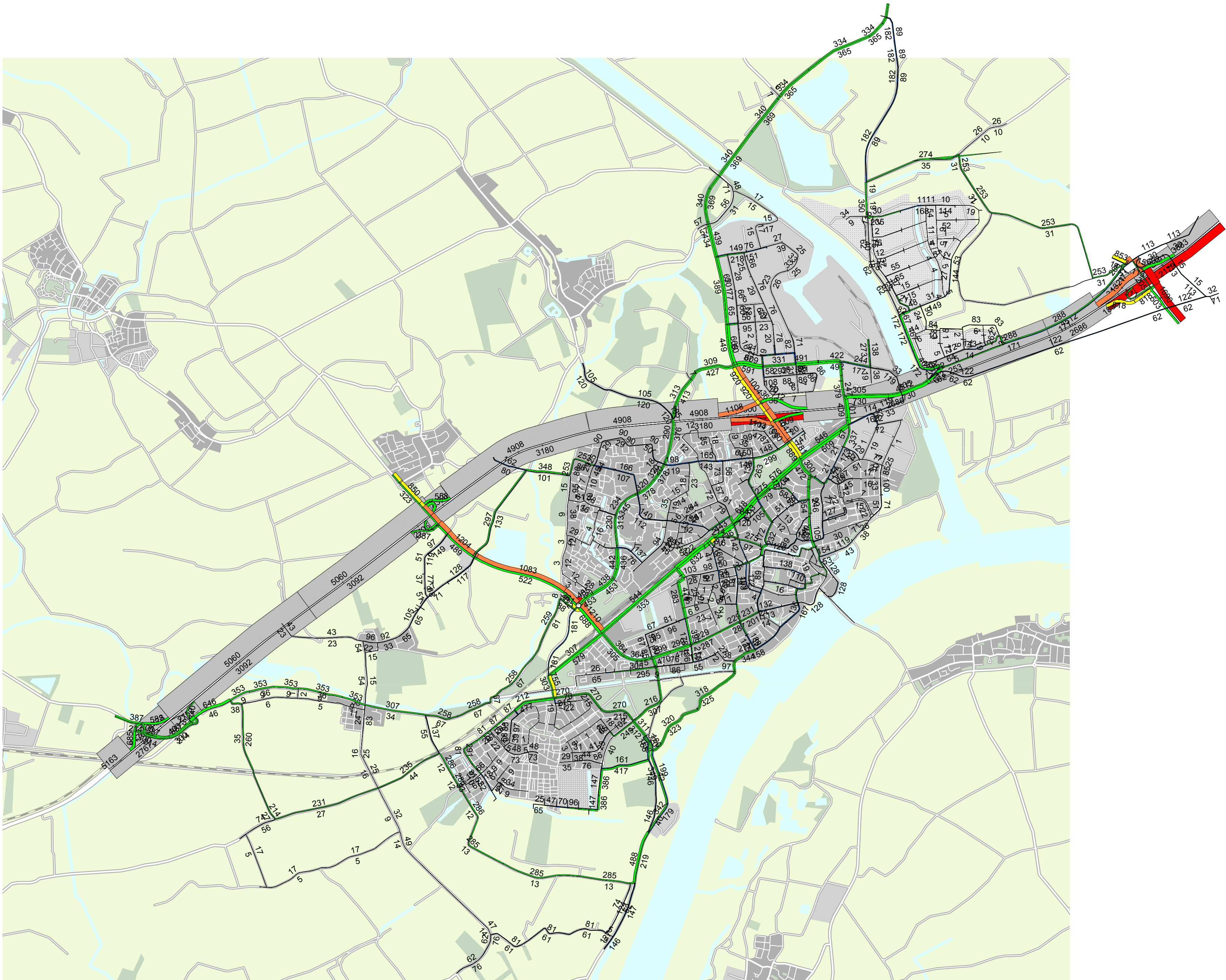
In de Koersnota hoofdstructuren staat: "Een flankbenadering *aan de westkant* is kansrijk. Dat geldt niet voor de oostkant!" Hier speelt een aantal overwegingen mee.

Allereerst zien we aan de westkant al enkele noemenswaardige problemen de kop opsteken. Dat heeft vooral betrekking op verkeersafwikkeling op de Provincialeweg en de A15, en op ongewenst autoverkeer door het buitengebied. Dan is er de mobiliteitsgroei; die manifesteert zich vooral in westelijke richting. Waar de groei van Tiels verkeer gemiddeld ongeveer 30% bedraagt, ligt die in westelijke richting boven de 100% en in oostelijke richting net onder het gemiddelde.

Zijn er in Tiel-Oost dan geen problemen? Jazeker; dan gaat het met name om de leefbaarheid van Tiel-oost. Maar een flankbenadering aan de zuidoostkant lijkt niet haalbaar omdat daarvoor het inundatiekanaal gekruist moet worden. En tegelijkertijd heeft Tiel aan de oostkant al twee parallelle routes: de A15 en de Diepert / Grote Brugse Grintweg. Die parallelle structuur ontbreekt aan de westkant, waar die behoefte juist bestaat en groeit.

Een flankbenadering, waarin sprake is van spreiding, voorziet - in tegenstelling tot de hartbenadering die uitgaat van de huidige aansluitingen - in het borgen van de toekomstige bereikbaarheid van Tiel. En dat is zowel van belang voor Tiel als ook voor de regio. De flankbenadering aan de westzijde helpt inwoners van Tiel om de noodzakelijke werkgelegenheid in westelijke richting te bereiken. En het verbindt belangrijke regionale plekken (zorg, onderwijs, grootschalige detailhandel) in Tiel direct met de regionale hoofdstructuur.

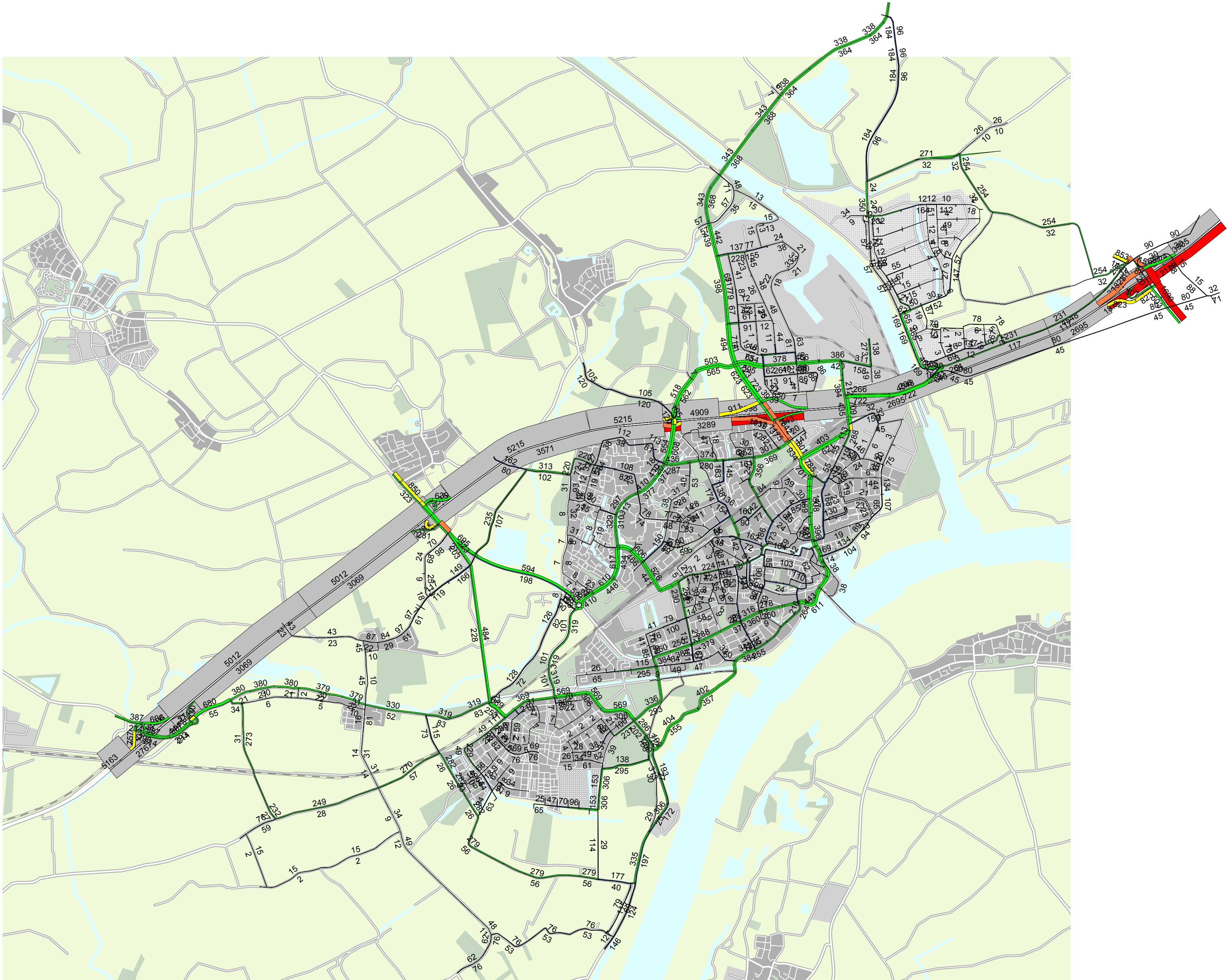
Daarmee voorziet een flankbenadering aan de westzijde zowel in praktische oplossingen voor huidige en toekomstige problemen, als ook in versterking van Tiel als aantrekkelijke regionale vestigingsgemeente en centrumgemeente in de regio.



Legend

- Link Bandwidths
load mvt
- 0 - 200
 - 200 - 750
 - 750 - 1000
 - 1000 - 1500
 - 1500 - 2500
 - > 2500



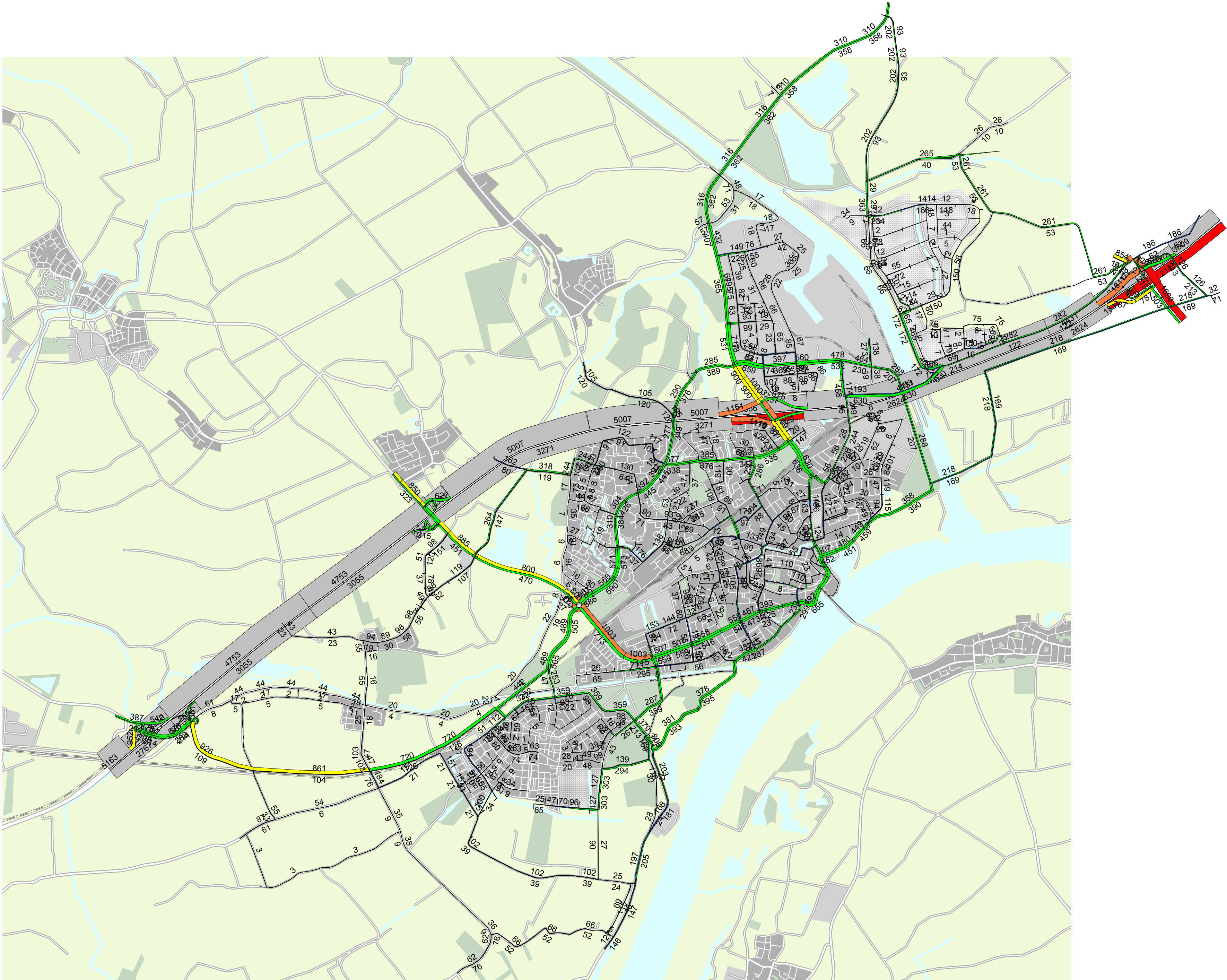


Legend

Link Bandwidths
load mvt

- 0 - 200
- 200 - 750
- 750 - 1000
- 1000 - 1500
- 1500 - 2500
- > 2500

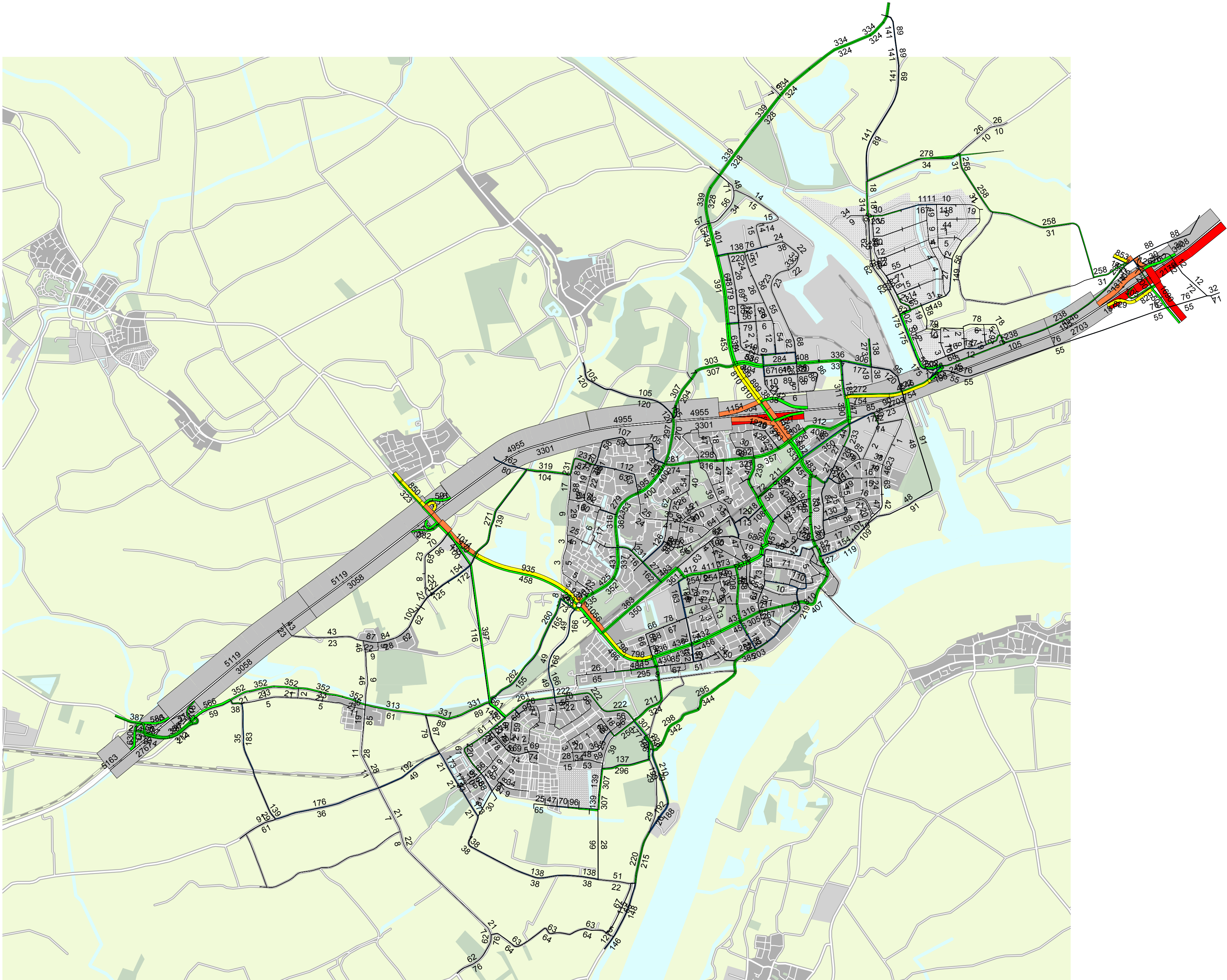




Legend

Link Bandwidths
load mvt

- 0 - 200
- 200 - 750
- 750 - 1000
- 1000 - 1500
- 1500 - 2500
- > 2500



Legend

Link Bandwidths
load mvt

- 0 - 200
- 200 - 750
- 750 - 1000
- 1000 - 1500
- 1500 - 2500
- > 2500



MEMO

Aan : Jeroen van den Bergh
Van : Hugo Woesthuis
Kopie :
Dossier : C3816.01.001
Project : Plan-m.e.r. Structuurvisie Tiel
Betreft : Effectbeoordeling capaciteitsuitbreiding Provincialeweg N834

Ons kenmerk :
Datum : 27 november 2009

Inleiding

In het plan-MER Structuurvisie Tiel zijn twee zoeklocaties voor een nieuwe westelijke ontsluitingsroute beoordeeld op milieugevolgen.¹ Voor het uitbrengen van haar toetsingsadvies heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage geconstateerd dat voor een volledige beoordeling van het nut en de noodzaak van een nieuwe westelijke ontsluitingsweg, ook een capaciteitsvergroting van de Provincialeweg als alternatief op haar merites beoordeeld moet worden. In dit kader wordt in deze memo een verkeerskundige effectbeoordeling gegeven van het opwaarderen van de Provincialeweg (N834) van 2x1 rijstrook tot 2x2 rijstroken. Dit memo is opgesteld in samenhang met het memo over nut en noodzaak van een nieuwe westelijke ontsluitingsweg ter aanvulling van het plan-MER². De capaciteitsvergroting heeft betrekking op het wegvak van de Berekuil tot en met de aansluitingen op de A15, het verkeersplein de Berekuil en de aansluitingen zelf zullen ook worden verruimd.

Effectbeoordeling

De effectbeoordeling is conform het plan-MER kwalitatief weergegeven en is gebaseerd op verkeersintensiteiten per uur in ochtendspits. Als referentie is de verkeerssituatie in 2020 gehanteerd zonder capaciteitsuitbreiding. De capaciteitsuitbreiding zal beoordeeld worden op de beoordelingscriteria 'bereikbaarheid' en 'netwerken'. Ook dit is conform het plan-MER, zonder 'model-split' omdat dit criterium voor deze ingreep niet relevant is.

In bijlage 1 bij deze memo staat een plot waarin de verkeersintensiteiten op de Provincialeweg en andere relevante wegen zijn weergegeven bij capaciteitsverdubbeling van de Provincialeweg. In bijlage 2 is een plot bijgevoegd met de intensiteitveranderingen ten opzichte van de referentiesituatie als gevolg van de capaciteitsvergroting.³ Hieruit blijkt dat de intensiteiten nauwelijks wijzigen en dat de extra capaciteit nauwelijks een verkeersaantrekkende werking heeft.

Bereikbaarheid

Uit de nagenoeg gelijkblijvende intensiteiten op het wegennet kan worden opgemaakt dat het verkeersbeeld in het algemeen nauwelijks veranderd als gevolg van de capaciteitsuitbreiding. Specifiek voor de Provincialeweg geldt dat bij een verdubbeling van de capaciteit en een bijna gelijkblijvende verkeersintensiteit de I/C verhouding drastisch daalt. Daarmee wordt de verkeersafwikkeling op de Provincialeweg zelf (exclusief knooppunten) ook bij grote verkeersaantallen geborgd.

¹ Plan-MER Structuurvisie Tiel; eindrapport. DHV i.o.v. Gemeente Tiel, augustus 2009

² Goudappel Coffeng, memo 'Nut en noodzaak Westelijke uitvalsweg', 24 november 2009 kenmerk TEL021/Eks/0135

³ Plots zijn afkomstig van Goudappel Coffeng

De capaciteitsverdubbeling heeft echter nauwelijks effect op de bereikbaarheid van Tiel via de Provincialeweg. Van belang hiervoor is de afkomst en bestemming van een groot deel van het verkeer op de Provincialeweg: verkeer afkomstig vanuit West-Tiel (m.n. de woningbouwlocatie Passewaaij) met een vervolgroute in westelijke richting over de A15 naar Geldermalsen en verder.⁴ De knelpunten op de Provincialeweg worden voornamelijk veroorzaakt op het traject vóór en na de Provincialeweg tussen West-Tiel/ Passewaaij en de Berekuil en op de A15. Deze knelpunten worden met een capaciteitsuitbreiding op de Provincialeweg nauwelijks opgelost, waarmee ook het traject vanuit West-Tiel naar het westen over de Provincialeweg en de A15 in zijn geheel niet verbeterd wordt. De capaciteitsverdubbeling van de Provincialeweg heeft daarom geen effect op de bereikbaarheid van Tiel.

Netwerk

Op basis van de nagenoeg gelijkblijvende verkeersintensiteiten over het gehele wegennet kan gezegd worden dat de capaciteitsvergroting nagenoeg geen andere verdeling van het verkeer tot gevolg heeft. In het algemeen wordt het bestaande wegennet dus niet meer of minder benut als gevolg van de ingreep.

De capaciteitsvergroting van de Provincialeweg is bij uitstek een ingreep die tot doel heeft het bestaande netwerk beter te benutten. Zoals gezegd blijft het gebruik van de weg vanwege knelpunten elders echter nagenoeg gelijk. Het bestaande netwerk wordt dus niet meer benut na een verdubbeling van de capaciteit.

Beoordeling

De bovenbeschreven effecten kunnen met behulp van een 7-puntsschaal worden beoordeeld, waarbij de volgende betekenis geldt:

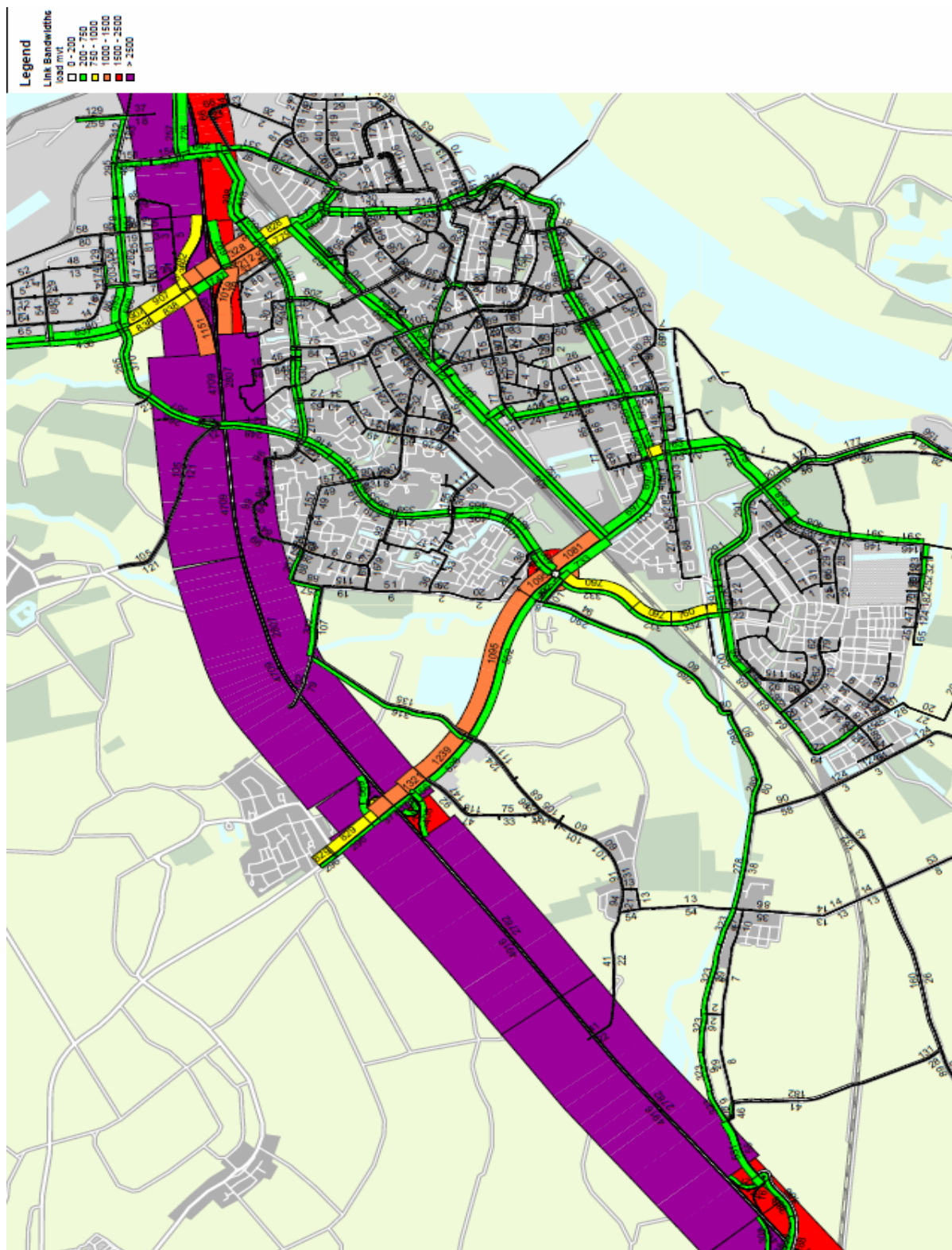
- ++ groot positief effect
- + positief effect
- 0/+ beperkt positief effect
- 0 geen relevant effect
- 0/- beperkt negatief effect
- negatief effect
- groot negatief effect

In onderstaande tabel is van de effecten van de capaciteitsuitbreiding de beoordeling weergegeven.

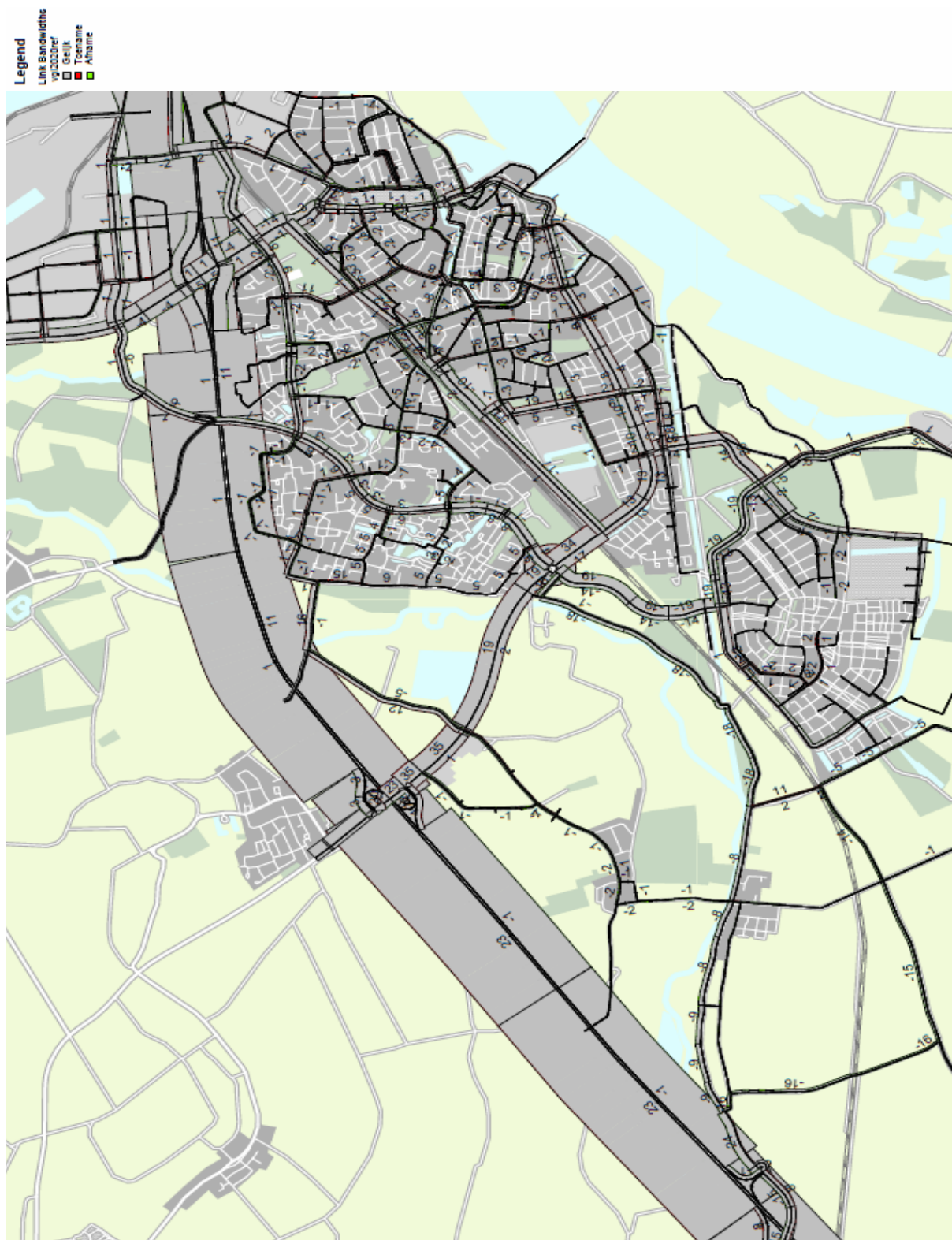
Verkeer en vervoer	Referentie	Uitbreiding capaciteit N834
Bereikbaarheid	0	0
Netwerk	0	0

⁴ Uitgaande van de ochtendspits.

BIJLAGE 1 INTENSITEITEN (MVT, OCHTENDSPITS): CAPACITEITSUITBREIDING PROVINCIALEWEG



BIJLAGE 2 INTENSITEITSVERSCHILLEN BIJ CAPACITEITSUITBREIDING T.O.V. REFERENTIE



3. Wijziging van een rivierdijk, de klimaatdijk

Klimaatdijk: noodzaak voor dijkversterking

Suggestie van de Commissie m.e.r.: Het MER geeft geen duidelijke onderbouwing van de noodzaak van de dijkversterking, in die zin dat niet is aangegeven welke veiligheidstekorten de beschouwde dijksectie op dit moment vertoont. Nu de voorgenomen dijkversterking slechts een zeer geringe bijdrage levert aan het oplossen van de kwelproblematiek, lijkt dat wel relevant.

De gesuggereerde noodzaak voor dijkversterking in de huidige situatie ontbreekt. De klimaatdijk refereert aan de toekomst en correspondeert met de inzichten van de Deltacommissie. De Deltacommissie is door de regering gevraagd advies uit te brengen over de bescherming van Nederland tegen de gevolgen van klimaatverandering. Daarbij gaat het om de vraag hoe Nederland zo ingericht kan worden dat het ook op de zeer lange termijn klimaatbestendig is, veilig tegen overstromingen, en een aantrekkelijke plaats is en blijft om te leven; wonen, werken, recreëren en investeren. De klimaatdijk wordt genoemd in het rapport *Bevin-ningen van de Deltacommissie 2008*.

Kennisprogramma Klimaatdijk

De klimaatdijk Tiel is één van de pilotprojecten van het Kennisprogramma Klimaatdijk (www.klimaatdijk.nl). Dit is een ambitieus meerjaren kennis-programma, dat beoogt in een vijftal jaren een transitie in het traditionele dijkdenken tot stand te brengen.

Het klimaat noodzaakt de Nederlandse samenleving de komende decennia tot ingrijpende aanpassingen van de infrastructuur. Deze natte infrastructuur geeft bescherming tegen het water, maar brengt tevens forse ingrepen in de ruimtelijke infrastructuur met zich mee. Verdere uitbouw van de natte infrastructuur vergroot het spanningsveld tussen ruimtelijke inrichting en veiligheid. Via het kennisprogramma Klimaatdijk worden creatieve, constructieve oplossingen gezocht voor vooral die situaties waarbij de veiligheid grote consequenties voor andere belangen heeft. Er zal er een systeemsprong gemaakt moeten worden in het Nederlandse dijkdenken. Onze uitdaging is het om deze transitie zo aan te pakken dat de Nederlandse samenleving een veilige, mooie en duurzame bescherming tegen hoogwater krijgt. De effecten van klimaatverandering kunnen dan via een breder scala aan mogelijkheden worden ingepast. Ons streefdoel: een robuuste, veilig systeem dat slechts om de 100 jaar hoeft te worden aangepast en de combinatie van functies mogelijk maakt. Nu en in de toekomst.

Het kennisprogramma Klimaatdijk richt zich op alle schakels in de kennis-keten:

- stimuleert opdrachtgevende partijen om nieuwe concepten mogelijk te maken
- bevordert dat kennisleemten via kennisontwikkeling gevuld worden
- reikt adviseurs/ ontwerpers nieuwe concepten en mogelijkheden aan
- creëert voor de uitvoerende partijen de condities dat daadwerkelijke uitvoering mogelijk is.

probleemoplossend vermogen in perspectief

De stelling van de Commissie, dat de bijdrage aan het oplossen van de kwelproblematiek slechts zeer gering is, wordt niet onderschreven. Dit is slechts schijn en moet in het juiste perspectief worden gezien.

Met het oog op een integrale oplossing voor de waterproblematiek van Tiel Oost is door de gemeente Tiel en het Waterschap Rivierenland een bestuursovereenkomst gesloten met daarin de opgave voor Tiel Oost 2008.

De beleidsnorm van het Waterschap (watertoets) is kwelneutraal: uitgangspunt is dat de totale hoeveelheid kwel niet meer dan 2% mag toenemen bij een T=10 rivierwaterstand veroorzaakt door nieuwe inbreidingen en nieuwbouw in de wijk Tiel Oost ten opzichte van de bestaande situatie.

Verder is opgenomen dat partijen zich zullen inspannen om overeenstemming te bereiken over de exact toelaatbare toename van de hoeveelheid kwel, waarbij het volgende in acht wordt genomen:

1. partijen vinden het aanvaardbaar dat bij gronden of gebouwen waar thans grondwateroverlast optreedt drainage wordt toegepast, indien andere maatregelen redelijkerwijs niet mogelijk zijn, ondanks de kwelaantrekkende werking van drainage.
2. de bepaling van de benodigde ruimte voor waterberging en afvoercapaciteit van rivierkwel vindt plaats met een hoogwatergolf op de Waal met een herhalingsdijk van 10 jaar (T10) en een duur van 10 dagen.

Kwel mag niet meer dan 2% toenemen, maar alle maatregelen die we treffen om de wateroverlast in Tiel Oost te verminderen en de waternormen te halen, resulteren gezamenlijk nog steeds in een kweltoename van maximaal 26%. Dit is ver boven de norm en afwijken van die norm is uitsluitend mogelijk als alle maatregelen worden getroffen, die zorgen voor een kwelreductie.

De klimaatdijk zorgt voor een kwelreductie van 9%, waardoor met de aanleg van de dijk een geringere maximale kweltoename van 17% haalbaar is. Deze normafwijking (17%) is (wel) geaccepteerd door het waterschap. De maximale toename zonder klimaatdijk wordt niet geaccepteerd.

4. Natura 2000 en EHS

Aanvulling natuurtoets structuurvisie Tiel 2030

Notitie, opgesteld op verzoek commissie m.e.r.

Jos Rademakers, Ecologie en Ontwikkeling, Oijen

25 november 2009

Inleiding, vraagstelling

Door de gemeente is recentelijk een plan-mer opgesteld voor de structuurvisie voor de hele gemeente. Onderdeel van deze plan-mer is een toetsing van de ruimtelijke plannen aan de NB-wet 1998. In deze Natura 2000 toets (*Jos Rademakers Ecologie en Ontwikkeling, Oijen, 8 september 2009*) wordt geconcludeerd dat er geen sprake zijn van betekenisvolle negatieve effect op de instandhoudingsdoelen. De visie leidt op de lange termijn tot een licht positieve effect op de biodiversiteit van het rivierecosysteem, het versterken van de natuurlijke kenmerken van het gebied en een netto toename van het areaal natuurlijke riviergebonden habitats. Voorwaarde daartoe is evenwel dat de beoogde experimentele woningbouw in de uiterwaard Kleine Willemspolder, daadwerkelijk gekoppeld wordt aan een concrete versterking van de natuurwaarden.

De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft een aantal kritische vragen gesteld bij de in het plan-MER en natuurtoets beschreven ecologische effecten en effectbeoordeling. De vragen van de commissie hebben hoofdzakelijk betrekking hebben op de van de geplande ontwikkelingen Kleine Willemspolder.

Naast een aantal inhoudelijke aandachtspunten verzoekt de commissie met name om meer inzicht in het provinciale standpunt over de onvermijdelijke effecten op de EHS en het Natura 2000-gebied. In het plan-MER en bijbehorende natuurtoets wordt aangegeven dat de ambitie de EMAB-loicatie te ontwikkelen realiseerbaar is door middel van een salderingsstrategie. De commissie adviseert de gemeente op dit punt met de provincie in overleg te treden.

Provinciaal standpunt

De effectbeschrijving en beoordeling in het plan-MER en bijbehorende natuurtoets van de planvoorstellen in de Kleine Willemspolder zijn gebaseerd op een eerder opgestelde meer specifieke natuurtoets (*Ecologische haalbaarheid EMAB-project, Kleine Willemspolder Tiel. Voortoets van het initiatief aan de Natuurwetgeving (FF-wet, NB-wet, EHS), Jos Rademakers, Ecologie en Ontwikkeling, januari 2008*).

Deze natuurtoets is in april 2008 aangeboden aan Gedeputeerde staten van de provincie Gelderland. In een schrijven van 22 september 2008 geeft GS een integrale positieve reactie op zowel de voorgestelde ontwikkeling van de EMAB-locatie Kleine Willemspolder als op de in de voortoets voorgestelde salderingsstrategie. Deze salderingsstrategie omvat, kort samengevat, een gelijktijdige ontwikkeling van de Tielse EMAB-locatie met hoogwaardige natuurontwikkeling in zowel de Kleine Willemspolder zelf als in de tegenovergelegen uiterwaarden nabij Wamel.

De betreffende provinciale brief is integraal opgenomen als bijlage bij deze notitie.

Natuurontwikkeling als referentie.

In het plan-MER worden de effecten van het project vergeleken met de huidige situatie, ten einde de effecten van de in de structuurvisie voorliggende nieuwe keuzes helder te kunnen verwoorden. De commissie wijst er op dat wat betreft de Kleine Willemspolder de realisatie van de beoogde

natuurontwikkeling als referentie- c.q. toetsingskader genomen moet worden en niet de huidige situatie.

Wat betreft de effecten op de EHS heeft in de voortoets (2008) reeds feitelijk een dergelijke afweging plaatsgevonden. Uitgangspunt van de in toetsing van het initiatief aan de EHS is immers de constatering dat het project binnen de EHS ligt, en dat bouwen derhalve in principe onverenigbaar is met het beleid, en slechts dan aanvaardbaar is als het project in de Kleine Willemspolder wordt gekoppeld aan een 'compenserende' natuurontwikkeling in de directe nabijheid (salderen). Bij deze beoordeling is het niet relevant dat fysieke realisatie van de EHS nog niet heeft plaatsgevonden.

Voor de toetsing aan de NB-wet is, anders dan de commissie stelt, een beschrijving van de concrete effecten op de actuele situatie voorgeschreven. In deze fase van de besluitvorming is het immers noodzakelijk de vergunbaarheid van de planvoorstellen 'op voorhand in redelijkheid' te toetsen. Bij de vergunningverlening van het planvoorstel zullen de effecten van de realisatie op de werkelijk aanwezige habitats en soorten beoordeeld worden. Er zal niet getoetst mogen worden aan een beleidsmatig beoogde situatie.

Effecten klimaatdijk

Een van de planvoorstellen in de structuurvisie is het realiseren van een zogenaamde klimaatdijk. Daarmee wordt een overmaats uitgevoerde dijkversterking bedoeld, die zowel een kwelbeperkende werking heeft als duurzame veiligheid biedt. De commissie merkt op dat in de natuurtoets niet wordt ingegaan op de specifieke effecten van deze klimaatdijk. Deze dijk zal immers mogelijk beslag leggen op een deel van de Kleine Willemspolder.



De concrete effecten zijn niet specifiek te beschrijven dan dat de realisatie van de klimaatdijk enig beslag op de ruimte zal leggen. In de structuurvisie wordt immers (nog) niet de beleidskeuze gemaakt om de dijk te bebouwen, verlichten, beplanten of anderszins in te richten.

De benodigde oppervlakte is vooralsnog niet concreet te duiden, vooral ook omdat in casu een groot deel van de klimaatdijk aan de binnendijkse zijde gerealiseerd zou kunnen worden (zie indicatieve schets).

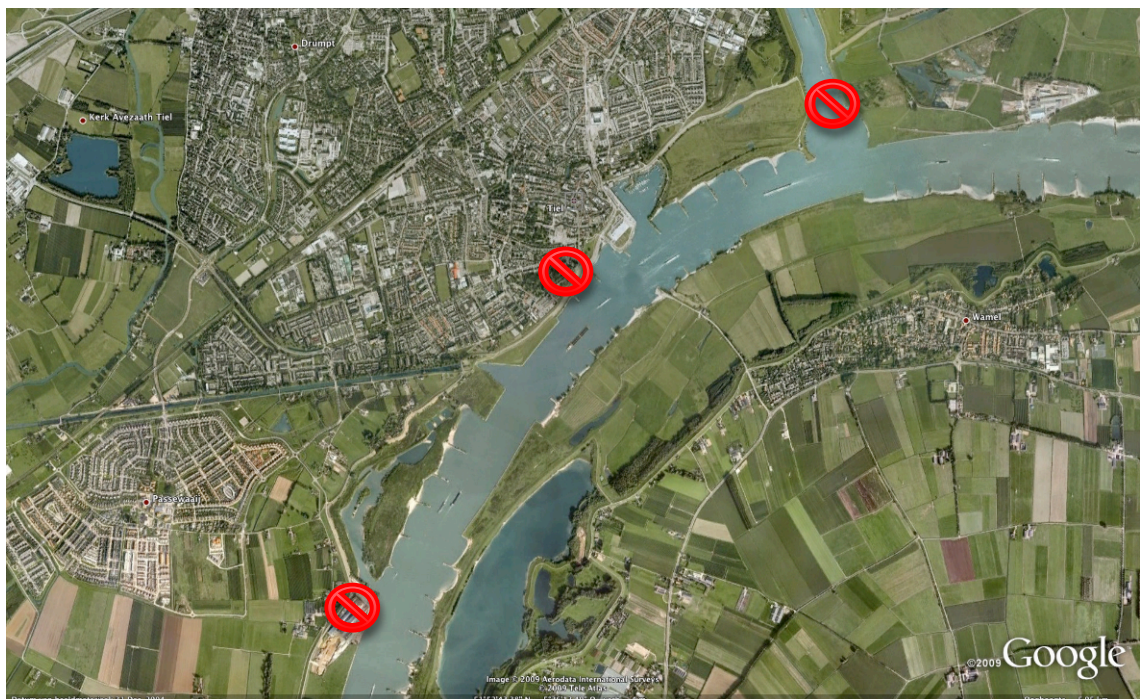
Ecologische samenhang

In de natuurtoets bij de structuurvisie wordt geconstateerd dat de voorgaande stedelijke ontwikkeling van Tiel onvermijdelijk een zeker negatief effect zal hebben op de ecologische samenhang. De oppervlakte uiterwaard en lengte rivieroever met een stedelijke invloed wordt in de plannen immers vergroot als gevolg van de recreatieve intensivering van met name de Kleine Willemsspoolder, de Waalplaat en de bebouwing op en direct achter de dijk.

Deze ontwikkelingen worden in de natuurtoets als een geringe, niet wezenlijke vermindering de ruimtelijke samenhang van het Natura 2000 netwerk beoordeeld. Dit met name vanwege het gegeven dat de rechter Waaloever binnen de gemeente Tiel, vanaf het Amsterdam-Rijn-kanaal tot en met de steenfabriek Zennewijnen reeds sterk is versnipperd. De commissie verzoekt om een uitvoeriger toelichting op deze effectbeoordeling.

In het uiterwaardenlandschap wordt dé ecologische samenhang, allereerst door de rivier zélf gevormd. Voor het leeuwendeel van de riviergebonden soorten vindt verplaatsing, migratie, dispersie, onderlinge uitwisseling tussen deelpopulaties en herkolonisatie hoofdzakelijk plaats via het rivierwater. Dat geldt voor de watergebonden dieren (vissen, macrofauna, libellen, zwemmende zoogdieren (Bever)), waterplanten, het plankton (de primaire producenten in de rivier zelf) en voor veel stroombegeleidende planten (drijvende zaden, aanspoelende takken). De mate van ecologische samenhang drijft op de mate van uitwisseling tussen de rivier, haar nevenwateren en de overstromingsvlakte. Deze uitwisseling wordt door de natuurontwikkeling en ontkading van de uiterwaard in belangrijke mate versterkt en door de plannen geenszins gefrustreerd.

Een ander deel van de rivierbegeleidende soorten is afhankelijk via dispersie via de lucht. Vogels, vleermuizen, insecten, plantenzaden verspreiden zich via de lucht en zij zullen dat ook blijven doen. De schaal van de Tielse plannen zijn niet van een dusdanige omvang dat hier werkelijke belemmeringen zullen ontstaan.



Een kleiner deel van de uiterwaard bewonende dier- en plantensoorten is afhankelijk van dispersie via het land. Verslechtering van de ecologische samenhang is met name voor deze soorten aan de orde (o.a. vleugelloze insecten (loofkevers) en landzoogdieren als konijn, haas, etc.). De (nog aanwezige?) populaties in de Kleine Willemsspoolder zullen de door de intensivering van het

binnendijkse én buitendijkse landgebruik verder geïsoleerd worden. De kans op hervestiging na hoogwaters wordt kleiner, dan deze reeds is. In de huidige situatie is de isolatie van de Kleine Willemspolder voor over land-verspreidende soorten reeds zeer groot. Zowel het Amsterdam-Rijnkanaal, het Waalfront van Tiel als het steenfabrieksterrein te Zennewijnen vormen ook thans al nagenoeg onneembare barrières voor land-verspreidende soorten (zie bovenstaand kaartje)

Verbeterdoelstellingen Natura 2000 Waal

De commissie vraagt in de effectbeoordeling specifiek aandacht voor de effecten van het project op de verbeterdoelstellingen van het Natura 2000 gebied Waal. Omdat bij verbeterdoelstellingen immers sprake is van een lagere dan gewenste doelrealisatie zal een negatief effect op een instandhoudingsdoel waarvoor een verbeteropgave geldt immers zwaarder moeten wegen.

In onderstaande tabel zijn de effecten op instandhoudingsdoelen waarvoor een verbeterdoelstelling geldt samengevoegd.

Instandhoudingsdoelen met verbeteropgaven	Effect
1. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit van <u>slikkige rivieroever</u> s (habitattype H3270). De gehele Waal is door zijn relatief hoge dynamiek en lage uiterwaarden de belangrijkste rivier voor het habitattype slikkige rivieroever. Voor die deelgebieden die zijn aangewezen als Habitatrichtlijngebied geldt een behoudsopgave, voor de overige delen van het Natura 2000-gebied geldt de uitbreidingsopgave (complementair doel). Toename areaal aldaar door aanleg nevengeulen.	Positief effect mogelijk
2. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit <u>stroomdalgraslanden</u> (habitattype H6120). Het habitattype stroomdalgraslanden verkeert landelijk in een zeer ongunstige staat van instandhouding. Verder heeft Nederland een grote internationale verantwoordelijkheid voor dit type. Voor die deelgebieden die zijn aangewezen als Habitatrichtlijngebied (Kil van Hurwenen, Rijswaard bij Neerijnen) geldt een kwaliteitsverbeteringsopgave; voor de overige delen van het Natura 2000-gebied geldt de uitbreidings- én verbeteringsopgave (complementair doel). Hier zijn stroomdalgraslanden plaatselijk aanwezig op zandige oeverwallen. Uitbreidingsmogelijkheden bestaan met name op recente hoog gelegen zandafzettingen. De soortenrijkdom van deze pionievormen neemt toe bij adequaat beheer.	Positief effect mogelijk
3. Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit <u>glanshaver- en vossenstaarthooilanden</u> , glanshaver (Habitattype H6510: subtype A). De Rijswaard bij Huwenen is verreweg het belangrijkste terrein voor glanshaver- en vossenstaarthooilanden, glanshaver langs de Waal en tevens één van de gebieden die voor glanshaverhooilanden binnen Nederland de grootste bijdrage leveren. Verder komt het habitattype ook voor in de Kil van Hurwenen.	Geen effect
4. Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit van <u>zachthoutoibossen</u> (Habitattype H91E0, subtype A). De Waal is door zijn grootte en breedte van de lage uiterwaarden één van de belangrijkste rivieren voor ontwikkeling van zachthoutoibossen. Binnen de als Habitatrichtlijngebied aanwezen gebieden komt een aanzienlijke oppervlakte voor in de Rijswaard en op kleine schaal in de Kil van Hurwenen. Hier geldt een verbeteringsopgave. Elders in het Natura 2000 gebied geldt een uitbreidings- én verbeteringsopgave (onder andere langs nieuw te graven geulen). Voor de bever is uitbreiding van dit habitattype, kleine bosjes als stapstenen, van belang voor de realisering van een samenhangend netwerk tussen de Gelderse Poort en de Biesbosch. Uitbreiding kan plaatsvinden in luwe delen van de rivier, waar bosontwikkeling geen versterkte opstuwing van het water veroorzaakt.	Geen effect
5. <u>Zeeprijk</u> . Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. De Waal is als doortrekgebied van groot belang en als opgroeigebied van vermoedelijk groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen. Doel geldt voor gehele Natura 2000-gebied (complementair doel).	Geen effect.
6. <u>Rivierprijk</u> . Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. De Waal is als doortrek- en als opgroeigebied van groot belang. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door verbetering van de functie als opgroeigebied, met name door de aanleg van nevengeulen. Doel geldt voor gehele Natura 2000-gebied (complementair doel).	Geen effect.

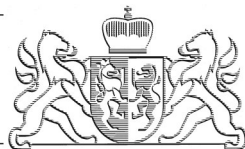
7. <u>Kamsalamander</u> . Uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. De kamsalamander komt voor in de zuidelijk gelegen Hurwenense Uiterwaarden en in de aan de noordkant gelegen Rijswaard. Het volledige Natura 2000 gebied vormt een belangrijk leefgebied, vooral de Heesseltse Uiterwaarden en het traject Weurt-Wamel. Gezien de verspreiding, de ongunstige staat van instandhouding en de afstanden tot andere populaties zijn de onderlinge verbindingen en verbindingen met verder gelegen leefgebieden van belang voor uitbreiding c.q. duurzame instandhouding van de populatie in dit gebied. Doel geldt voor gehele Natura 2000-gebied (complementair doel).	Mogelijk licht negatief effect
8. <u>Bever</u> . Uitbreiding omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. De uiterwaarden langs de Waal zijn van belang als verbinding tussen beverpopulaties in de Gelderse Poort en de Biesbosch. De soort komt voor in de Kil van Hurwenen en bij de Ewijkse Plaat bij Beuningen.	Positief effect mogelijk
9. <u>Porseleinhoen</u> . Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 10 paren (in gunstige jaren). Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar kan in gunstige jaren wel een bijdrage gaan leveren aan de draagkracht in de regio grote rivieren ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie. Van oudsher vormen de uiterwaarden van de grote rivieren een belangrijk broedgebied voor het porseleinhoen. Aantallen fluctueren sterk. Essentieel hierbij is de waterstand in mei juni. Bij omvangrijke inundaties in deze periode vestigen zich enkele tientallen paren, in droge voorjaren worden hooguit enkele paren vastgesteld. Het genoemde aantal paren heeft betrekking op gunstige jaren.	Geen effect.
10. <u>Kwartelkoning</u> . Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie. De rijk gestructureerde hooilanden en ruigten in de rivieruiterwaarden vormen een belangrijk broedgebied van de kwartelkoning in Nederland. Het afgelopen decennium vormden de uiterwaarden van de Waal daarvan een belangrijk deelgebied (1993-97 gemiddeld 8 en 1999-2003 19 paren, maximaal 33 paren in 2002). Uitbreiding en verbetering leefgebied in het rivierengebied is noodzakelijk.	Geen effect.
11. <u>Zwarte stern</u> . Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren. In 1987 werden 17 paren zwarte sterns geteld. Sedert 1990 zijn nooit meer dan 10 paren vastgesteld. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4-9 paren zwarte sterns vastgesteld. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie noodzakelijk. Het gebied kan voldoende draagkracht gaan leveren voor een sleutelpopulatie.	Geen effect.

Uit dit samenvattende overzicht blijkt dat de beoogde ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk bijdragen aan het realiseren van de verbeterdoelstellingen voor Bever, Slikkige oevers en Stroomdalgraslanden; en dat voor de andere opgaven géén verbetering van kwaliteit of vergroting van areaal te verwachten is.

In alle gevallen geldt dat dat het gevolg is van de fysieke onmogelijkheid om in de Kleine Willemspolder dergelijke habitats en/of leefgebieden voor de betreffende soorten te ontwikkelen, en dat dat niet het gevolg is van de voorliggende plankeuzes. Realisatie van de verbeteropgaven is ter plekke niet kansrijk of zelfs onmogelijk. Een keuze voor volledige natuurontwikkeling (actueel beleid) zou tot een vergelijkbare score leiden.

Bijlage

Standpunt Provincie Gelderland, september 2008



Bezoekadres

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

Het college van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Tiel

Postbus 6325
4000 HH TIEL

telefoon (026) 359 91 11
telefax (026) 359 94 80
e-mail post@gelderland.nl
internet www.gelderland.nl

datum
22 september 2008

zaaknummer
2007-012047

onderwerp
ontwikkeling Kleine Willemspolder

Geacht college,

De Afdeling Landelijk gebied van de provincie Gelderland heeft op 10 april 2008 de in uw opdracht opgestelde haalbaarheidsstudie EMAB-locatie Kleine Willemspolder (KWP) ontvangen. In de begeleidende brief bij deze studie verzoekt u de provincie Gelderland haar visie te geven op de realiseerbaarheid van het beoogde project en in te gaan op de voorgestelde salderings- en mitigatiemogelijkheden.

Voordat wij in zullen gaan op de diverse aspecten die dit project raakt, willen wij onze waardering uitspreken voor de voortvarende wijze waarop u als gemeente de gebiedsontwikkeling van de KWP heeft opgepakt.

Stadscontract GSO 2008-2011

De provincie Gelderland hecht belang aan de ontwikkelingen in de KWP. In het stadscontract, dat in het kader van het Gelders Stedelijk Ontwikkelingsbeleid 2008-2011 is opgesteld, zijn belangrijke afspraken gemaakt tussen gemeente en provincie over de KWP.¹

Voor de periode 2008-2011 zijn in het kader van GSO geen financiële afspraken gemaakt tussen gemeente en provincie wat betreft de ontwikkeling van de KWP. Tijdens het bestuurlijk overleg gemeente Tiel - provincie Gelderland dat op 16 mei 2008 heeft plaatsgevonden heeft uw gemeente gevraagd om extra steun te leveren voor de ontwikkeling van de KWP. Deze steun is door de provincie toegezegd. Hieraan is onder meer gevolg gegeven door op 21 mei 2008 alle betrokken partijen hun visie te laten geven op de ontwikkeling en na te gaan welke belemmeringen een sta-in-de-weg zouden kunnen zijn voor de nagestreefde ontwikkeling.

In het overleg van 21 mei 2008 heeft de gemeente de wens geuit dat in de reactie van de provincie op de haalbaarheidsstudie EMAB-locatie KWP ook andere aspecten worden

¹ Dit contract is op 25 april 2008 in Doesburg door partijen ondertekend. Over de KWP is de procesafpraak gemaakt: "Provincie en stad treden gedurende deze uitvoeringsperiode in overleg over de ontwikkeling van het deelgebied Willemspolder, een buitendijks gebied waar woningbouw en horeca is voorzien passend bij de EMAB-status. Dit ter voorbereiding van resultaatsafspraken over de Willemspolder in de volgende uitvoeringsperiode" (onder punt 5.9 van het contract

inlichtingen bij dhr. E.J.M.W. Waterval
e-mail post@gelderland.nl

doorkiesnr. (026) 359 97 95

BNG 's-Gravenhage, rek. nr. 28.50.10.824
ABN ♦ AMRO Arnhem, rek. nr. 53.50.26.463
Postbank-girorekening 869762
BTW nr. 001825100.B03

IBANnr.: NL74BNGH0285010824
SWIFT/BIC: BNGHNL2G

meegenomen en dus niet uitsluitend de ecologische haalbaarheid. Deze brief heeft dan ook het karakter van een *integrale* provinciale reactie.

De provincie is ermee bekend dat ook RWS reeds een reactie heeft afgegeven over de KWP².

Masterplan Waalfront Tiel (augustus 2006).

Voor het te realiseren programma in de KWP geeft dit Masterplan belangrijke aanwijzingen. Hierin wordt immers gedacht aan de ontwikkeling van de KWP tot ecologisch park, aangevuld met vormen van drijvend wonen (zie blz. 116, Masterplan). Daarbij worden twee vlekken voor drijvend wonen aangegeven, met maximaal 40 woningen per locatie³. Voorts zou in het lager, westelijk gelegen deel "water" aan de KWP worden toegevoegd, dat in open verbinding staat met de Waal (blz. 117-118) én, via de zogenaamde "groene krib", in verbinding met de haven.

Grondeigendom

De KWP beslaat een gebied van circa 35 ha. Het grondeigendom is verdeeld over een 3 tal partijen. Dit betreffen Bureau Beheer Landbouwgronden, Domeinen en de Staat der Nederlanden, Verkeer en Waterstaat.

Bestemmingsregeling

Volgens het bestemmingsplan Buitengebied rust op de KWP een bestemming Natuurgebied. GS hebben op 15 oktober 2007 (na gedeeltelijke vernietiging van het GS besluit) een zogenaamd heroverwegingsbesluit genomen over dit plan.

Voorgeschiedenis

Aan de planvorming voor de KWP gaat een vrij uitgebreide voorgeschiedenis vooraf. In de bijlage is deze uitvoerig weergegeven. Hier kan er mee volstaan worden dat de Ministeries van LNV en Verkeer en Waterstaat (V&W) sinds 1993 de ontwikkeling van "nieuwe natuur" nastreefden in de KWP.

EMAB-locatie en Beleidslijn Grote Rivieren

In 2005 hebben de minister van VROM en de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat 15 locaties aangewezen waar geëxperimenteerd kan worden met aangepast bouwen. Hiertoe behoort ook Waalfront Tiel en daarbij inbegrepen de KWP. De NURG doelstelling van waterstandsdeling is van ambitie naar norm gewijzigd: immers voorwaarde aan EMAB is dat het gecombineerde effect van de bouwactiviteit en de rivierverruiming *moet* leiden tot netto waterstandsdeling. Dit is een netto waterstandsdeling bovenop de rivierverruiming uit de PKB Ruimte voor de Rivier. In de Beleidslijn Grote Rivieren (12 juli 2006) is laatstgenoemde eis in feite overgenomen voor niet-riviergebonden activiteiten (zie artikel 6, lid d, van de Beleidslijn Grote Rivieren). De provincie vindt het van belang dat de EMAB-locaties "van de grond" komen.

² Het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, heeft zich bij brief van 25 september 2007 tot uw college gericht. Hierin wordt benadrukt dat de EMAB status op het gehele buitendijkse plangebied slaat. RWS spreekt een voorkeur uit voor scenario's die uitgaan van ofwel een cluster van woningen langs de bestaande dijk of bebouwing op terpen aan de dijk². Wat de rivierverruiming betreft, ziet RWS mogelijkheden voor invulling op eigen grondgebied van de gemeente Tiel (in de vorm van strang/geul in de uiterwaarden).

Voorts wijst RWS op de noodzaak van een kwantitatieve risicoanalyse die de gemeente moet uitvoeren, in verband met het vervoer van gevaarlijke stoffen over water. Rode ontwikkelingen binnen 25 m van de kruin van de zomerkade zijn mogelijk ongewenst vanuit het kader van Basisnet Water.

Ten slotte plaatst RWS enkele kanttekeningen bij de globale kostenraming van de gemeente.

³ Het betreft een vlek in het westelijke deel van de KWP én een vlek in het oostelijk deel van de KWP.

WaalWeelde

De plannen in de KWP hebben een directe relatie met het project WaalWeelde. De KWP is gelegen in het cluster Midden. Met de Stuurgroepvergadering van 18 april 2008 is meer duidelijkheid ontstaan over de wijze waarop het project WaalWeelde verder zal worden aangepakt. Bestuurlijk trekker hiervoor is gedeputeerde RO, de heer Co Verdaas (die overigens op 10 juli 2008 de KWP heeft bezocht). De planning voor WaalWeelde is dat er eind 2008 een visiedocument moet liggen met daaraan gekoppeld een ruimtelijk investeringsprogramma voor circa 48 projecten. De visie, afgestemd op een doorvoer van 18.000 m³/s bij Lobith in 2050, heeft relatie met de op te stellen beheersplannen voor de Natura 200 gebieden. Wij zijn van mening dat de planvorming voor de ontwikkeling van de KWP geen vertraging hoeft te ondervinden van het voorgaande. Uw inbreng in de werkateliers blijven wij uiteraard op prijs stellen, omdat dit belangrijke input oplevert voor de visievorming.

EHS, EHS uitwerking en Gebiedsplannen Natuur en Landschap

Terecht merkt u in de eerder genoemde haalbaarheidsstudie (blz. 18) op dat de KWP in het streekplan Gelderland 2005 is aangewezen als EHS natuur als onderdeel van het Groen Blauwe Raamwerk. In de bijlage wordt aangegeven wat binnen de ecologische hoofdstructuur de "nee, tenzij"-benadering" inhoudt.

In de streekplanuitwerking Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur is het streekplanbeleid ter zake van de EHS nader uitgewerkt en verduidelijkt (zie bijlage). Van belang is dat binnen de EHS aan de hand van natuurdoeltypen⁴ de specifieke natuurdoelstelling van bestaande en te ontwikkelen bossen, natuurgebieden en cultuurlandschappen met natuurwaarden is aangegeven. De natuurdoeltypen op een locatie behoren tot de kernkwaliteiten van die locatie. Tevens geven de natuurdoeltypen de ontwikkelingsopgave voor die locatie aan. De natuurdoeltypen zijn op perceelsniveau via de (digitale) Atlas Groen Gelderland van deze streekplanuitwerking te raadplegen.

Uit de Atlas Groen Gelderland blijkt, dat voor het gebied KWP in verband met de "nieuwe natuur" doelstelling (ontwikkelingsopgave dus) een 3 tal natuurdoeltypen geldt, namelijk bloemrijk grasland (20 ha), moeras (11 ha) en stroomdalgrasland (4 ha). De procentuele verdeling is 55, 30, respectievelijk 10. Daarnaast geldt nog het natuurdoeltype "uiterwaard landschap" in verband met de doelstelling "landschapsbeheer" (begrensd oppervlak percentage 1).

In het ontwerp-gebiedsplan natuur en landschap 2008 is de KWP aangewezen als "nieuwe natuur". Dit is dezelfde aanduiding als in het gebiedsplan Natuur en landschap 2006. Het opstellen van het Natuurgebiedsplan vloeit voort uit verplichtingen op basis van de Subsidieregeling Natuurbeheer 2000 (SN) en de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN).

Op blz. 19 van de haalbaarheidsstudie ontleent u een aantal toetsingscriteria aan de streekplanuitwerking, waarmee vervolgens het project wordt geconfronteerd. Dit leidt tot één negatieve score (project leidt tot vermindering van areaal en kwaliteit van een tot "nieuwe natuur" aangewezen gebied) en 4 potentieel negatieve scores (afname foerageergebied wintergasten, broedgebied weidevogels, te ontwikkelen areaal natuurdoeltypen bloemrijk grasland en stroomdalgrasland).

Uit het overleg van 29 november 2007 met medewerkers van de afdeling Landelijk Gebied is naar voren gekomen dat alleen saldering een serieuze optie is. Wij bevestigen op deze plaats

⁴ In de streekplanuitwerking worden de volgende groepen van natuurdoeltypen onderscheiden:
- a. heide, hoogveen en zandverstuiving; b. bos en struweel; c. graslanden; d. akker; e. water en moeras; f. stapstenen

dat de opties herbegrenzen EHS of het toepassen van het compensatie-beginsel niet opportuun zijn in dit geval.

Voor de relevante beleidstekst voor toepassen van de saldo-benadering in de streekplanuitwerking verwijzen wij naar de bijlage.

Streekplanherziening EHS

Gedeputeerde Staten hebben op 4 maart 2008 besloten de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) gedeeltelijk opnieuw te begrenzen. Dit leidt tot een partiële herziening van het streekplan Gelderland 2005, die momenteel in procedure is⁵. Hoewel dus vooralsnog geen sprake is van vaststaand beleid, is het ons inziens zinvol te anticiperen/ rekening te houden met deze streekplanherziening EHS. In deze streekplanherziening is de KWP (onveranderd) aangewezen als zone EHS natuur. De streekplanherziening wordt ook aangegrepen om de ontwikkelingskant die de EHS in zich heeft te verduidelijken⁶. Verder is het "*beoordelingsschema initiatieven in de EHS*" (zie <http://www.gelderland.nl/Docs/Streekplan/ontwerpstreekplanherziening%20ehs.pdf>) toegevoegd.

Omdat sprake is van areaalverlies "nieuwe natuur", is sprake van een significant negatief effect. Wanneer het "beoordelingschema" verder wordt doorlopen, blijkt dat combinaties van ingrepen zijn toegestaan, wanneer

1. kwaliteit en/of kwantiteit van de EHS per saldo verbeterd
2. de ingrepen in één ruimtelijke visie zijn opgenomen

Bij toepassing van deze saldobenadering blijven de eerder genoemde voorwaarden in de streekplanuitwerking overeind staan.

Standpunt provinciale diensten

Ad 1 Voorop staat dat het hier vooral om maatwerk gaat. In de haalbaarheidsstudie wordt gekozen voor een rood/groene combinatie van functies in de KWP; namelijk circa 1/3 areaal voor rode ontwikkeling ("natuurgerichte woningbouw") en 2/3 voor natuurontwikkeling (blz. 22). Vertaald naar hectares, zou dit betekenen dat van de begrensde oppervlakte van 35 ha voor de natuurdoeltypen "*bloemrijk grasland, moeras en stroomdalgrasland*" circa 23 daadwerkelijk benut kan worden voor de genoemde natuurdoeltypen.

Wij hechten eraan dat inderdaad een belangrijk deel van de KWP ingericht gaat worden als "nieuwe natuur", afgezien van het feit dat er externe effecten kunnen ontstaan ten gevolge van de voorgenomen ingreep in de KWP. Het is in eerste instantie aan de gemeente om hierbij te kiezen voor gronden die thans in eigendom zijn van DLG (circa 20 ha) dan wel Domeinen (circa 15 ha) in de KWP. Gelet op de beperkte beschikbare oppervlakte voor nieuwe natuur kan in overleg met een ecooloog desgewenst gekozen worden voor een of twee van de oorspronkelijke natuurdoeltypen ofwel voor andere natuurdoeltypen (bijv. "rivier en nevengeul", "plas"). Uitgangspunt moet zijn passendheid binnen de kernkwaliteiten van de EHS voor dit gebied.

⁵ Van 31 maart tot 13 mei 2008 heeft deze Streekplanherziening ter inzage gelegen; GS buigen zich thans over deze zienswijzen. In oktober 2008 is vaststelling van de streekplanherziening door Provinciale Staten voorzien.

⁶ . De streekplanherziening leidt in dit opzicht tot een nieuwe beleidstekst, o.a. "Initiatieven voor bijvoorbeeld recreatie of landschappelijk wonen kunnen hier mogelijk zijn wanneer wordt bijgedragen aan de realisering van de natuurdoelen, die dan onderdeel moet zijn van de realisering van het initiatief. Door gelijktijdig met een initiatief bij te dragen aan de realisering van de natuurdoelen kan het mogelijk zijn om significante aantasting van kernkwaliteiten of omgevingscondities te voorkomen. Dit geldt alleen wanneer daarmee geen bestaande natuurwaarden significant worden aangetast en geen barrières voor de gewenste samenhang worden gecreëerd".

Aangezien het oorspronkelijke (NURG) inrichtingsbudget van DLG nog beschikbaar is voor het project “nieuwe natuur” in de KWP, gaan wij er gemakshalve vanuit dat hieruit in beginsel de inrichting van de circa 20-23 ha “nieuwe natuur” in de KWP gefinancierd kan worden.

Om van kwaliteitswinst in het kader van saldering te spreken dient echter het oppervlak nieuwe natuur bij voorkeur (substantieel) toe te nemen. Wij zijn immers van mening dat het resterende oppervlak nieuwe natuur in de KWP niet van dezelfde kwaliteit kan zijn dan de oorspronkelijk beoogde nieuwe natuur. Het is immers aannemelijk dat door de voorgenomen ingreep zich de volgende effecten zullen voordoen:

- Versnippering (verkleining, fragmentatie nieuwe natuur)
- Verstoring door licht en geluid (invloedszone 100-500 m)
- Menselijke verstoring (invloedszone doorgaans circa 1250 m)
- Mogelijke hydrologische effecten

Bovendien bestaat vanuit Tiel-Oost een sterke behoefte de KWP te gebruiken als stedelijk uitloopgebied/ stadspark waardoor menselijke verstoring van “nieuwe natuur” mogelijk is.

Dit heeft als consequentie dat er ten opzichte van de bestaande doelen een extra oppervlakte van circa 35 ha nieuwe natuur (met doelen zoals voor de KWP zijn vastgesteld) gerealiseerd zou moeten worden in die delen van de EHS, waarvoor nu in het Gebiedsplan geen natuurdoelen zijn geformuleerd.

Voor compenserende locaties heeft u de overzijde van de Waal bij Wamel of Dreumel op het oog. Deze zijn als Natura 2000 gebied aangewezen als EHS natuur en EHS verweving⁷. De (over)compensatie zal dan zo vormgegeven moeten worden dat er ten opzichte van de bestaande doelen een extra oppervlakte van 35 ha nieuwe natuur (met doelen zoals voor de KWP zijn vastgesteld) gerealiseerd moeten worden in die delen van de EHS, waar nu in het Gebiedsplan geen natuurdoelen zijn geformuleerd. Dat betekent dat in het gebied EHS-verweving de extra 35 hectares nieuwe natuur gerealiseerd zouden moeten worden. Het verdient aanbeveling dat vanuit de projectgroep KWP een *task-force*⁸ in het leven wordt geroepen die binnen het zoekgebied EHS verweving, gelegen in de Wamelse en Dreumelse uiterwaarden gericht op zoek gaat naar de meest geschikte compensatielocatie (aldus met een omvang van circa 35 ha). Doel zou moeten zijn het opstellen van één (uitvoerbaar) compensatieplan⁹ vóór een bepaalde tijdslimiet. Hiermee zijn elders in de Waaluiterswaarden reeds ervaringen opgedaan¹⁰.

Wij kunnen ons al met al vinden in de op blz. 24 gedane aanbeveling om een salderingsproject in de nabijheid te ontwikkelen waar vanuit een samenhangende visie een aanzienlijke bijdrage wordt geleverd aan het realiseren van de ontwikkelingsopgave voor de EHS.

Het voorgaande betekent dat niet kan worden ingestemd met een ontwikkeling waarbij uitsluitend 35 ha nieuwe natuur elders wordt gecompenseerd. Hierbij zij er op gewezen dat op de KWP op basis van een relatief recent bestemmingsplan een bestemming ‘*Natuur*’ ligt. Op basis

⁷ Volgens Atlas Groen Gelderland ligt op de Wamelse uiterwaarden een aanduiding “zoekgebied landschap”. De relevante natuurdoeltypen zijn daar “rivier en nevengeul “ (begrensd oppervlak 286 ha) en “uiterwaard landschap” (begrensd oppervlak 26 ha voor bestaande natuur en 3 ha voor landschapsbeheer). Voor de Dreumelse uiterwaarden geldt eenzelfde aanduiding “zoekgebied landschap”, terwijl de relevante natuurdoeltypen daar “rivier en nevengeul “ (begrensd oppervlak 97 ha) en “uiterwaard landschap” (begrensd oppervlak 9 ha voor bestaande natuur en 1 ha voor landschapsbeheer).

⁸ Voorstelbaar is dat hierin in ieder geval gemeente en DLG deel van uitmaken.

⁹ Het heeft de voorkeur in dit plan ook de rivierkundige compensatie en NB-wet compensatie te betrekken.

¹⁰ In verband met de aantasting van de EHS vanwege de nieuwe Stadsbrug heeft de gemeente Nijmegen, in overleg met de VROM-Inspectie en de provincie Gelderland een compensatieplan opgesteld (in de Havikerwaard)

van de provinciale Richtlijn Compensatie Bos en Natuur¹¹ brengt dit reeds bij bestemmingswijziging een fysieke compensatieverplichting van 120, 130 of 140% met zich mee. In de Spelregels EHS document¹² worden zelfs (afhankelijk van de ontwikkelingstijd van het natuurdoeltype) fysieke toeslagen van 1/3 (133%) respectievelijk 2/3 (166%) genoemd. Het voorstel in de ontwerp-streekplanherziening herbegrenzing EHS houdt in de compensatiepercentages uit de Richtlijn te vervangen door de percentages van de Spelregels (zie blz. 22 ontwerp-streekplanherziening EHS). Het is aannemelijk dat PS bij de vaststelling van de streekplanherziening dit voorstel ongewijzigd zullen overnemen.

Ad 2. Wij hebben vernomen dat u over de mogelijkheid van saldering in gesprek bent met uw buurgemeente West Maas en Waal en met grondeigenaren aldaar. In onze optiek zou het uiteindelijk doel moeten zijn toewerken naar een gezamenlijke ruimtelijke visie, zoals hiervoor genoemd, en het verkrijgen van een schriftelijke waarborg¹³ voor de realisatie van de plannen (in de vorm van privaatrechtelijke overeenkomsten e.d). Het gaat hierbij dus, zoals de haalbaarheidsstudie terecht stelt, om overeenkomsten tussen gemeente en eigenaar/pachter (blz. 13 haalbaarheidsstudie). Hieraan dient overeenstemming over het eerder genoemde, op te stellen compensatieplan vooraf te gaan.

Overigens beschikt DLG¹⁴ nog over een aankoopbudget voor de 15 ha in de KWP, die nog in bezit zijn van Domeinen. Gebleken is dat dit budget ook benut kan worden voor aankoop van gronden op een andere locatie voor nieuwe natuur. Ook is voorstelbaar dat een deel van het inrichtingsbudget van DLG benut kan worden voor de inrichting van de compensatielocatie.

Natuurbeschermingswet

Verder is het gebied aangewezen als Natura 2000-gebied (Vogelrichtlijngebied Uiterwaarden Waal). De uiterwaarden van de Waal herbergen verschillende natuurwaarden. Om natuurlijke habitats en soorten te beschermen zijn er voor dit gebied instandhoudingsdoelstellingen opgesteld en opgenomen in het concept-gebiedendocument Uiterwaarden Waal.

Door de geplande ontwikkelingen in de KWP worden bestaande natuurwaarden aangetast. Uit de opgestelde haalbaarheidsstudie blijkt dat er een deel van de KWP minder geschikt of ongeschikt zal worden als leefgebied voor een aantal beschermde vogelrichtlijnsoorten. Het gaat om een afname in omvang en kwaliteit van foerageergebied van kolgans, grauwe gans, smient en kievit. In de haalbaarheidsstudie wordt gesteld dat dit een gering negatief effect zal hebben, maar geen significant negatief effect op de stand van de populatie. De plannen in de KWP zullen door herinrichting en een juist beheer ook leiden tot een toename van het areaal riviergebonden habitats.

Uit nader onderzoek moet blijken of er zekerheid bestaat dat significante effecten volstrekt kunnen worden uitgesloten.

Om het project aanvaardbaar te maken is het voorstel in de haalbaarheidsstudie om elders extra ganzenfoerageergebied te realiseren en om voldoende ecologisch waardevolle habitats te ontwikkelen. Voor deze mitigerende maatregelen liggen kansen in de KWP en in de directe omgeving. Voor het omzetten van maïsland in grasland zijn de uiterwaarden van Wamel en Echteld in beeld. Voor de ontwikkeling van riviergebonden habitattypen de KWP, de Tielse Plaat en de Oeverzone Wamel, afhankelijk van de omvang van de ingreep in de KWP. Om een

¹¹ In de streekplanherziening herbegrenzing wordt in het kader van saldering in het stroomschema op blz. 21 verweven naar deze Richtlijn Compensatie Natuur en Bos 1998

¹² Spelregels EHS, Beleidskader voor compensatiebeginsel, EHS saldobenadering en herbegrenzen EHS, een gezamenlijke uitwerking van rijk en provincies

¹³ Dat betekent ons inziens dat de grond verworven is, dat er een goedgekeurd inrichtingsplan is, en dat de financiering van de inrichting is veiliggesteld middels bankgarantie.

¹⁴ Blijkens gespreksverslag tussen DLG, Domeinen, Gemeente Tiel en BBL van 15 mei 2007

dergelijke salderingsmethode te kunnen volgen, is de projectmatige samenhang tussen de verschillende onderdelen van groot belang. De mitigerende maatregelen dienen als integraal onderdeel van het initiatief onderbouwd te worden.

Vanuit het kader van de NB-wet beoordeling onderschrijven wij de aanpak zoals geadviseerd in de haalbaarheidsstudie, waarbij het aanbeveling verdient de compensatie opgave NB-wet en EHS te combineren.

Flora & Fauna wet

Uit de haalbaarheidsstudie blijkt dat er geen aanwijzingen bestaan dat er in de KWP strikt beschermde soorten voorkomen die wezenlijke schade zullen ondervinden. Dit dient voor de uitvoering van de plannen nader onderzocht te worden, zodat indien nodig ontheffingen kunnen worden aangevraagd. Voor de algemene beschermde soorten dienen voorzorgsmaatregelen genomen te worden om vermijdbare schade te voorkomen.

Rivierverruiming

Wat de Wamelsche en Dreumelsche waard betreft, willen wij u er verder op wijzen dat deze uiterwaarden zijn opgenomen in het zogenaamde Regioadvies. De daarin voorgenomen maatregel is uiterwaardverlaging (zie Bijlage B, *Tabel met maatregelen*, blz. 41-42). Eenzelfde maatregel is ook het uitgangspunt voor de Kleine Willemspolder (zie blz. 42).

Wij gaan uit van een langjarige, duurzame aanpak voor hoogwaterbescherming. Het Regioadvies is wat ons betreft het vertrekpunt bij het definiëren van een maatregelenpakket voor de lange termijn. Nieuwe natuur en/of rivierkundige salderings maatregelen als onderdeel van de EMAB voorwaarden mogen niet belemmerend werken voor deze toekomstige rivierverruiming

Ideeën voor superdijk of klimaatdijk

Wij denken dat het interessant kan zijn voor de bestaande dijk ter hoogte van de Kleine Willemspolder de mogelijkheden te verkennen deze uit te bouwen tot 'superdijk', waarbij functies gecombineerd worden, in de vorm van hoogwaardige woningbouw, natuurontwikkeling en/of infrastructuur¹⁵, met een zodanige vormgeving van de dijk dat deze een robuuste, toekomstvaste bescherming tegen overstroming biedt.

Relatie met kwelproblemen Tiel-Oost

Voor het oplossen van de bestaande (grond)wateropgave in Tiel-Oost wordt binnenkort een voorkeursscenario vastgesteld. Dit voorkeursscenario bestaat uit een aantal uit te voeren maatregelen. Om na vaststelling van het scenario met de vele private partijen afspraken te kunnen maken over de ontwikkelingen binnen Tiel-Oost, zullen het waterschap Rivierenland en de gemeente Tiel op 15 oktober 2008 een 'gebiedscontract' afsluiten. Dit 'contract' is dan vervolgens uitgangspunt voor alle vervolgacties om het voorkeursscenario integraal uit te voeren.

¹⁵ Voor zover verenigbaar met het restant aan te leggen "nieuwe natuur" in de KWP.

Bij het bepalen van het voorkeursscenario voor het oplossen van de bestaande wateropgave in Tiel-Oost is het volgende uitgangspunt gehanteerd: geen toename van de kwel binnendijs door de ontwikkeling van de EMAB-locatie.

Sinds 1 januari 2008 heeft de gemeente Tiel een zorgplicht voor het grondwater¹⁶ in het bebouwde gebied (zie onderstaand informatief kader). Wij adviseren daarom de gemeente Tiel bij het uitwerken van de ontwikkeling van de Kleine Willemspolder de effecten op de binnendijkse kwel in beeld te brengen.

Indien het hierboven genoemde uitgangspunt niet gehandhaafd kan blijven, zal de gemeente Tiel, in overleg met de overige waterbeheerders, aanvullende (compenserende) maatregelen aan het voorkeursscenario voor het oplossen van de bestaande (grond)wateropgave in Tiel-Oost moeten toevoegen.

Afsluiting

Al met al zien wij, binnen de genoemde randvoorwaarden, geen onoverkomelijke belemmeringen voor verdere ontwikkeling van de KWP zoals door u beoogd. Combinatie van natuur en rivierkundige compensatie is daarbij een koers die wij toejuichen.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,
namens Gedeputeerde Staten van Gelderland,

Th.H.C. Peters
gedeputeerde voor GSO en
Sleutelprojecten

Bijlage: 1

16

In de nieuwe wetgeving krijgen gemeenten een zorgplicht voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Voorzover gemeentelijke maatregelen doelmatig zijn en het niet de verantwoordelijkheid van het waterschap of de provincie is om maatregelen te nemen. Voor deze nieuwe zorgplicht dient de gemeente tot een definitie te komen betreffende 'structurele grondwateroverlast'. Wat is structureel, en welke overlast is toelaatbaar. Hierbij behoort het grondwater binnen de gestelde definitie natuurlijk te kunnen fluctueren maar er dient geen overlast/schade op te treden door structureel te hoge of te lage grondwaterstanden.

De zorgplicht heeft het karakter van een inspanningsplicht. Dat wil zeggen dat de gemeente niet verantwoordelijk is voor handhaving van het grondwaterpeil in bebouwd gebied. De zorgplicht werkt niet met terugwerkende kracht en leidt niet tot aansprakelijkheid voor schadesituaties uit het verleden. De wetgeving geeft ook aan dat de burger met grondwateroverlast bij de gemeente met zijn probleem terecht moet kunnen. De gemeente is het eerste aanspreekpunt (loket) voor de burger en dient door middel van probleemanalyse als regisseur richting een oplossing te werken.

Bijlage:

Convenant DLG-gemeente Tiel

De haalbaarheidsstudie houdt onder meer verband met het volgende. De Dienst Landelijk Gebied (DLG) van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en de gemeente Tiel hebben op 18 februari 2008 een intentie-overeenkomst afgesloten voor de ontwikkeling van de KWP. Daarin is afgesproken dat de gemeente, in samenspraak met de provincie Gelderland en DLG onderzoek doet naar het compenseren van de natuur die door functiewijziging van de KWP niet meer in de KWP kan worden gerealiseerd (zie artikel 1, onder b, van de overeenkomst).

Voorgeschiedenis

In dit kader is van van belang dat in het kader van NURG (nadere Uitwerking riviereengebied van de Vierde Nota Ruimtelijke Ordening Extra) de Ministeries van LNV en Verkeer en Waterstaat (V&W) sinds 1993 als opdrachtgever fungeerden voor de realisatie van 7.000 ha nieuwe natuur in de uiterwaarden van de Rijntakken en het bedijkte deel van de Maas. Van de projecten waarop deze taakstelling betrekking had, maakte echter ook de KWP deel uit. Aan NURG zat niet alleen een ecologische doelstelling, maar ook een rivierkundige; uitgangspunt was dat naast het realiseren van nieuwe natuur ook een bijdrage zou worden geleverd aan het verhogen van de veiligheid tegen overstromingen.

Door DLG van het Ministerie van LNV is in het verlengde daarvan in 1998 een inrichtingsplan opgesteld voor de KWP, waarmee partijen als Rijkswaterstaat, gemeente Tiel, waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer en provincie Gelderland hebben ingestemd. Van de KWP zou 35 ha in aanmerking komen voor de realisatie van nieuwe natuur. De rivierkundige "winst" (verwachte lokale bijdrage aan waterstandsdeling) was geraamd op 0 cm.

Oorspronkelijk was een aanbesteding gepland voor 2004, maar tot een uitvoering van het genoemde inrichtingsplan is het niet gekomen, vanwege de in het Masterplan beoogde rode ontwikkeling in de KWP en het feit dat Waalfront sinds 2007 is aangemerkt als provinciaal sleutelproject. In de vorm van een *Voortgangsrapportage NURG* heeft de Minister van LNV op 17 februari 2004 de Tweede Kamer nog laten weten dat het NURG project KWP niet verder is gekomen dan de fase "*Vorbereiding van uitvoering*".

Voorts volgde er in 2005 een aanwijzing van onder meer de KWP als EMAB-locatie.

EHS en "nee, tenzij"benadering

Dit houdt in dat bestemmingswijziging niet mogelijk is als daarmee de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant worden aangetast, tenzij er geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. Om te kunnen bepalen of de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied significant worden aangetast, moet het bevoegde gezag erop toezien dat hiernaar door de initiatiefnemer onderzoek wordt verricht. Hieraan is de gemeente tegemoet gekomen door de ecologische haalbaarheidsstudie.

EHS uitwerking Kernkwaliteiten en omgevingscondities van de Gelderse Ecologische Hoofdstructuur

Was de beschrijving van de kernkwaliteiten in het streekplan nog summier, in de streekplanuitwerking is deze beschrijving specifiek gemaakt. De uitwerking is daarmee voor gemeenten een middel waarmee zij afwegingen gefundeerd kunnen maken. Gedetailleerde informatie over de kernkwaliteiten van de Ecologische Hoofdstructuur in Gelderland wordt gevonden op de bij de uitwerking behorende digitale "Informatiekaart Atlas Groen Gelderland". Beoordeeld dient te worden of een aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities van de EHS al of niet als significant is te beschouwen. Hierbij maken wij onderscheid in enerzijds kernkwaliteiten en omgevingscondities behorende bij een specifieke locatie, het leefgebied van

(benoemde) soorten en uitwisselingsmogelijkheden voor soorten en anderzijds in kernkwaliteiten die betrekking hebben op landschappelijke en landschapsecologische samenhang. Gebieden die deel uitmaken van de EHS-natuur bestaan in principe uit natuur- en bosgebieden en voor een klein deel ook uit agrarische cultuurgrond die omgezet zal worden in natuur (natuurontwikkelingsgebieden).

Wij beschouwen een ruimtelijke ingreep waarvoor een bestemmingsplan moet worden aangepast als een significante aantasting van kernkwaliteiten en omgevingscondities wanneer deze kan leiden tot een vermindering van areaal en kwaliteit van bestaande natuur-, bos- en landschapselementen. In verband daarmee is het volgende ten aanzien van natuurdoeltypen van belang.

Om voldoende natuurkwaliteit te garanderen heeft de provincie zowel binnen als buiten de EHS aangegeven welke natuur ze waar nastreeft in de vorm van de zogenoemde natuurdoeltypen. Bij natuurdoeltypen gaat het om een samenhangend geheel van planten en dieren die horen bij de omstandigheden van een bepaald gebied.

Saldo-benadering EHS

“Door ruimtelijke ingrepen op gebiedsniveau met elkaar in verband te brengen, kunnen functies of activiteiten elders in de EHS of daarbuiten betere ontwikkelingsmogelijkheden krijgen. De benadering is alleen toepasbaar als:

- de combinatie van bestemmingswijzigingen binnen één ruimtelijke visie worden gepresenteerd;*
- er een onderlinge samenhang bestaat tussen de betreffende plannen;*
- een schriftelijke waarborg voor de realisatie van de plannen kan worden overgelegd waarop alle betrokkenen zijn aan te spreken.*

Bovendien is voor toepassen van deze saldobenadering nodig dat binnen de EHS een kwaliteitsslag gemaakt kan worden waarbij het oppervlak natuur minimaal gelijk blijft dan wel toeneemt. Zo'n kwaliteitsslag kan bijvoorbeeld ontstaan doordat binnen de EHS met bestemmingen geschoven wordt en/of binnen de ruimtelijke visie vergroting van het areaal EHS optreedt, ter compensatie van het gebied dat door de plannen verloren kan gaan; onder de voorwaarde dat daarmee een beter functionerende EHS ontstaat.” En verder: Gedeputeerde Staten beslissen over de toepassing van de saldobenadering. Voor Natura 2000-gebieden moet overeenstemming bestaan met het Rijk. Voor deze gebieden zal het Rijk in overleg met de Europese Commissie bepalen onder welke voorwaarden saldering toegepast kan worden. Het toepassen van de saldobenadering betekent het leveren van maatwerk op gebiedsniveau. Gedeputeerde Staten zullen dit maatwerk van geval tot geval beoordelen en daarbij de volgende uitgangspunten hanteren:

- Er mag geen aantasting van locaties met aanwezige prioritaire natuurdoeltypen, van parels en van A-locaties bos, plaatsvinden.*
- Er mag per saldo geen aantasting van de uitwisselingsmogelijkheden voor planten en dieren plaatsvinden.*
- Er mag geen verkleining van het oppervlak natuur en bos plaatsvinden.*
- Er moet een bijdrage worden geleverd aan één of meerdere ontwikkelingsdoelstellingen.*
- Er moet zo veel mogelijk mitigatie plaatsvinden van alle aangetaste kernkwaliteiten en omgevingscondities.*
- Saldering moet plaatsvinden binnen de gemeente en/of in buurgemeenten.*

Kopie:

- Gedeputeerde, de heer T. Peters
- Gedeputeerde, de heer C. Verdaas
- Gedeputeerde, de heer H. Keereweer
- AD/CS/GSO, de heer S. Kroon
- REW/ LG, de heer H. de Hartog
- REW/ BV, de heer H. Takke
- REW/ RO, de heer E. Waterval
- REW/RO, de heer E. Klerkx
- REW/ RO, de heer D. van Hoffen
- REW/ LG/ VH, mevrouw L. van Deventer
- REW/LG/BI, de heer M. Bons
- MW/ WAT, UK, de heer F. Verhoeff
- Ministerie van VROM, DG Ruimte, de heer drs. DJ. Harms, Postbus 30940, 2500 GX Den Haag
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de heer drs. H.R. Peddemors, Postbus 9070, 6800 ED Arnhem
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, de heer A. van Nooten, Postbus 9070, 6800 ED Arnhem
- Ministerie van LNV, Dienst Landelijk Gebied, de heer C. de Vaan, Regio Oost, Postbus 9079, 6800 ED Arnhem
- Staatsbosbeheer, de heer ing. J.T. Wind, Postbus 6, 7400 AA Deventer
- Gemeente West Maas en Waal, de heer W. van de Kamp, Postbus 1, 6658 ZG Beneden-Leeuwen
- Gemeente Tiel, de heer J. Strijker, Postbus 6325, 4000 HH Tiel
- Gemeente Tiel, mevrouw L. van Lieshout, Postbus 6325, 4000 HH Tiel



Colofon

Gemeente Tiel
Achterweg 2
Postbus 6325, 4000 HH Tiel
Tel: (0344) 637 111
Fax: (0344) 637 299
e-mail: gemeente@tiel.nl
internet: www.tiel.nl

Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

Druk: Repro gemeente Tiel

November 2009